

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava Noorsootöö

Ilja Anikin

HUVI ERINEVATE MAAILMAKULTUURIDE VASTU EESTI JA VENEMAA
NOORTE SEAS

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Andu Rämmer, PhD (sotsioloogia), Tartu Ülikooli Narva kolledži noorte
uuringute kaasprofessor

Narva 2024

Kinnitus

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Ilja Anikin

20.05.2024

/allkirjastatud digitaalselt/

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Ilja Anikin

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Huvi erinevate maailmakultuuride vastu Eesti ja Venemaa noorte seas,

mille juhendaja on *Andu Rämmer*, PhD (sotsioloogia), Tartu Ülikooli Narva kolledži noorte uuringute kaasprofessor,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Ilja Anikin

20.05.2024

Abstract

Interest in different world cultures among Estonian and Russian youth.

Young people are our future as the generation that will be coming of age, so it is interesting to know which countries interest them. It is therefore interesting to find out what differences young people see between East Asian and European cultures that are geographically further away from us - for example, whether cinema and music influence their interest in world cultures. It is also interesting to find out what interests them about the cultures of other countries and which countries interest them most, where they would like to travel to first and why. The present work explores the interest of young people aged 20-23 socialised in Russia and Estonia in different cultures. Comparing them allows us to find out on which topics their opinions differ and on which they are similar.

In total, three research questions will be addressed through interviews.

The first research question seeks answers to the question of what might be the factors of interest in other cultures. The second research question asks which aspects of Western culture had the greatest impact on and interest for the interviewees. The third research question asks which aspects of East Asian culture had the greatest impact on and interest for the interviewees.

In the theoretical part of the thesis, the author gave an overview of what culture is, what parameters can be used to compare it, compared some countries in terms of values and gave a brief overview of the cultures of some countries.

In the undergraduate research, the author used a qualitative semi-structured interview method to collect data. To analyse the interviews, the author used thematic analysis.

The analysis of the interviews and the results of the study are presented in three categories - Factors that create interest in different cultures of different countries, Interest in Western cultures and Interest in East Asian cultures.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	6
1. TEOREETILINE OSA.....	8
1.1 Mis on kultuur?	8
1.2. Kuus peamist väärtusdimensiooni.....	11
1.3. Riikide võrdlus kuue peamise väärtusdimensiooni alusel.....	12
1.4. Ülevaade analüüsitavate maade kultuuri iseloomustavatest tunnustest	15
2. EMPIIRILINE OSA.....	20
2.1. Metoodika, andmete kogumine ja valim	20
2.2. Intervjuu meetod	20
2.3. Analüüsi meetod.....	21
2.4. Intervjuutulemuste analüüs	21
2.4.1. Huvi eri maade kultuuride vastu tekitavad tegurid.....	21
2.4.2. Huvi Lääneriikide kultuuri vastu.....	31
2.4.3. Huvi Ida-Aasia maade kultuuride vastu.....	35
2.5. Järeldused.....	38
2.5.1. Huvi eri maade kultuuride vastu tekitavad tegurid.....	38
2.5.2. Huvi Lääneriikide kultuuri vastu.....	40
2.5.3. Huvi Ida-Aasia maade kultuuride vastu.....	41
KOKKUVÕTE	43
SUMMARY	45
KIRJANDUS	47
LISA.....	49
Lisa 1. Intervjuukava.....	49

SISSEJUHATUS

Inimesed tunnevad sageli huvi välisriikide ja -kultuuride ning kultuuriilmingute vastu. Nendeks on atraktiivsed ja huvipakkuvad kohad, mille kohta neil meeldib teavet saada, raamatuid lugeda ja võimalusel ka neid ise külastada. Kaasaegne maailm on avatud ja informatsioon teiste maade kohta kättesaadav. Võib eeldada, et väga tugeva jälje jätab see ümbritsevat maailma ja elukeskkonda tundma õppivatele noortele. Kultuuriuurijad (Hofstede 2001) on välja toonud maailma kultuuride mitmekesisuse.

Noored on ellu astuva põlvkonnana meie tulevik ja seetõttu on huvitav teada, millised riigid noori huvitavad. Seetõttu on huvitav välja tuua milliseid erinevusi näevad noored meist geograafiliselt kaugemale jäävate Ida-Aasia ja Euroopa kultuuride vahel – näiteks kas kino ja muusika mõjutavad nende huvi maailma kultuuride vastu. Samuti on huvitav teada saada mis huvitab neid teiste maade kultuurides ja millised riigid neid kõige rohkem huvitavad, kuhu nad tahaksid esimesena reisida ja miks. Käesolevas töös uuritakse 20-23-aastaste Venemaal ja Eestis sotsialiseerunud noorte huvi erinevate kultuuride vastu. Nende võrdlus võimaldab teada saada, milliste teemade puhul nende arvamused erinevad ja millistes sarnanevad. Nende emakeel on sama – vene keel, kuid nad on kasvanud üles ja saanud täiskasvanuks erinevas kultuurilises keskkonnas. Kuigi kõigi intervjueeritute põhjal on tegemist vene emakeelega noortega, on Eesti päritolu noorte sotsialiseerumine toimunud mõnevõrra teistsuguses kultuuriruumis kui nende venemaalatest eakaaslastel. Uuring annab ülevaate sellest, milliste riikide ja kultuuride vastu uuritud noored huvi tunnevad ja millised tegurid võiks seda mõjutada.

Kokku otsitakse intervjuude abil vastust kolmele uurimisküsimusele.

Esimese uurimisküsimuse abil otsitakse vastust küsimusele, millised võiks olla teiste maade kultuuride vastu huvi tekitavad tegurid. Alateemadeks on teiste kultuuride mõistmine, keskkonna, sündmuste ja meedia mõju ning reisimise ja oma kogemuste mõju kultuurilise mitmekesisuse tajumisele ja mõistmisele.

Teise uurimisküsimuse abil otsitakse vastust, millised Lääne kultuuri aspektid avaldasid intervjueeritavatele kõige suuremat mõju ja huvi. Käesolevas uuringus hõlmavad lääneriigid Euroopa ja Põhja-Ameerika riike. Eesmärk on tuvastada konkreetsete elemendid, nagu muusika, filmid, toit, kombed, kunst ja muud aspektid, mis mõjutavad arusaamu ja hoiakuid Lääne kultuuri suhtes.

Kolmanda uurimisküsimuse abil otsitakse vastust, millised Ida-Aasia kultuuri aspektid kultuuri aspektid avaldasid intervjueeritavatele kõige suuremat mõju ja huvi. Käesolevas uuringus keskendutakse konfutsianismi poolt mõjutatud Ida-Aasia riikide – Hiina, Jaapani ja Lõuna-Korea kultuurile. Intervjueeritavad võisid soovi korral mainida ja rääkida ka teistest riikidest. Eesmärgiks oli välja selgitada, millele intervjueeritavad konkreetselt tähelepanu pööravad, milliseid kultuuri elemente nad peavad atraktiivseteks või ebahuvitavateks ning selgitada välja võimalikud erinevused nende arusaamades ja eelistustes. Ja selgitada välja millistel hetkedel oma elus puutusid nad kokku Ida-Aasia kultuuridega.

Samuti võrreldakse Eestist ja Venemaalt pärit noorte huvi Lääne ja Ida-Aasia kultuuride vastu. Kuna tegemist oli noorte täiskasvanutega, siis ei olnud vanemate luba vaja. Vaatamata sellele, et intervjuudes käsitletud teemad ei olnud delikaatsed ega sensitiivsed, anonümiseeriti intervjueeritute vastused.

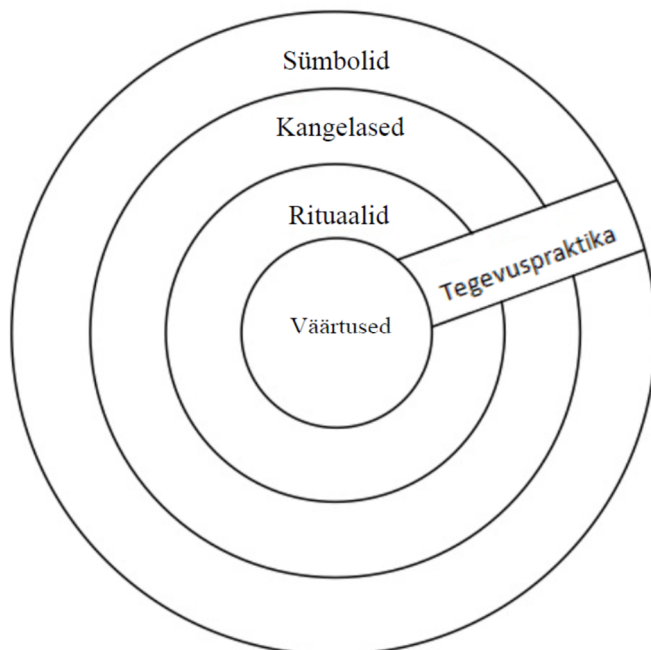
Töö kirjutamisel on abivahendina kasutatud tehisintellekti abi, täpsem ülevaade sellest antakse töö metoodikaosas.

1. TEOREETILINE OSA

1.1 Mis on kultuur?

Kultuuri on defineeritud mitmeti. Üldjoontes võib eristada kahte lähenemist. Ühel juhul pööratakse tähelepanu kultuuriproductide tarbimisele (filmid, pärimusmuusika, rahvustoidud, teatrietendused, kunstinäitused), teisel juhul inimeste peetakse silmas inimeste mõtlemise, tundmise ja tegutsemise viise. Sotsiaalpsühholoog ja kultuuride uurija Hofstede (2001) defineeris kultuuri kui *kollektiivse vaimulaadi orienteeritust, mis eristab ühte kategooriasse kuuluvaid inimesi teistest*. Selline määratlus võimaldab selgitada riikide või rahvuste sees domineerivaid mentaliteete. Tema sõnul võib kultuuri all lihtsustatult silmas pidada ka sotsiaalse tegevuse kirjutamata reegleid.

Vanemad ei anna kultuuri oma järglastele edasi geneetiliselt. Kultuurielemendid omandatakse teiste kultuuriliikmetega suhtlemise teel, mis saab alguse juba koduse kasvatuses perekonnas. Kultuuri näol on tegu jagatud kogemustega. Hofstede kirjeldab kultuuri mitmekihilise koorega sibulana, mida on teise kultuuri liikmel võimalik põhjalikult tundma õppida alles selle süvakihtidega tutvudes (joonis 1). Sibulamudel on kasulikuks abivahendiks erinevate kultuuriilmingute mõistmisel.

Joonis 1. Kultuuri erinevad kihid. Allikas: Hofstede 2001.

- *Sümbolid* hõlmavad selliseid elemente nagu toitumistavad, köök, lipud või värvid. Organisatsioonide kontekstis võivad sümbolid avalduda näiteks ettevõtte logo kujul. Need sümbolid on sageli emotsioonidega seotud, kuigi nende muutmine ei tekita tavaliselt sügavat ja püsivat emotsionaalset mõju, nagu see võib olla rituaalide puhul.
- *Rituaalid* on korduvad sündmused, millel on võime mõjutada meie alateadlikke mõtteid. Need on levinud nii ühiskondlikus kontekstis, nagu iseseisvuspäeva tähistamine, tänapüha või restoranides jootraha andmine, kui ka organisatsioonides, nagu koosolekute väljakujunenud rutiin. Välisele vaatlejale võivad rituaalid mõttetutena tunduda, kuid nende eesmärgiks on kollektiivi kokkuliitmine.
- *Kangelased* on isikud, kes on demonstreerinud tegusid, mis ilmestavad teatud omadusi, näiteks rahvuslikku vaimu (nt tegelased nagu Steve Jobs USA-s või Charles de Gaulle Prantsusmaal ja Mahatma Gandhi Indias). Sarnaselt käituvad kangelased organisatsioonilises keskkonnas, mis on teistele eeskujuks. Teatud kultuurikontekstides võivad kangelased võtta isegi "antikangelase" rolli, esindades seda, mida tuleks vältida või mitte jälgendada.
- Kultuuri keskmes on *väärtused*, mis esindavad üldisi eelistusi konkreetsetele asjaoludele, näiteks võrdsuse eelistamine hierarhiale. Need väärtused omastame keskkonnast, kus me kasvame ja ühiskonnaliikmeks saame, kusjuures vanemate ja õpetajate käitumine illustreerib seda, mida peetakse vastuvõetavaks või mitte.

Kuigi sümbolid, kangelased ja rituaalid on välise vaatleja jaoks nähtavad praktikate kaudu on nende kultuuriline tähendus nähtamatu ja arusaadav vaid sel moel kuidas kultuuri liikmed neid praktikaid tõlgendavad. Basáñezi (2016) sõnul kujundavad väärtusi perekonna ja kooli kõrval ka religioon, meedia, seadusandlus ja elluviidavad poliitikad. Hofstede (2001) sõnul moodustab see joonisel 1. kujutatud kollektiivne konfiguratsioon, mille põhituumikuks on väärtused ja kolm kõikehõlmavat kihti kultuuri.

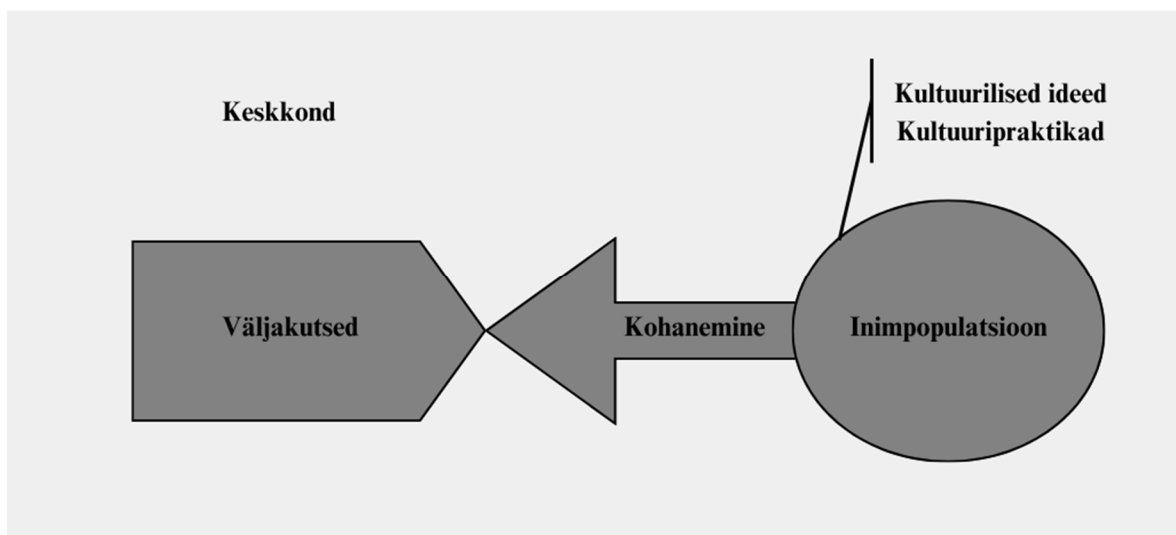
Kuna kultuur on oma olemuselt kollektiivne grupi- või rühmatasandi nähtus, on see ka heaks vahendiks kollektiivsete koosluste käitumise analüüsimiseks ja inimrühmade teatud käitumise tõenäosuse hindamiseks. Kuigi üks indiviid ei esinda üksikult tervet kultuuri, on sama kultuuri liikmete vaatlemisel suurem tõenäosus, et nende tegevus vastab selle kultuuri normidele ja ootustele.

Kashima (2019) räägib kultuurist kui informatsioonist – kultuur on informatsiooni kogum, mis on sotsiaalselt edasiantav; potentsiaalselt võimeline mõjutama psühholoogilisi protsesse

(nt mõtlemist, emotsioone, motivatsiooni ja käitumist) ning on selles mõttes inimlikult mõtestatud; ja on teatud määral jagatud selle omaks võtnud inimeste grupis. Selline määratlus toob kaasa mitmesuguseid tagajärgi. Esiteks eristatakse õppimise teel omandatud kultuurilisi teadmisi geneetiliselt ühelt inimeselt teisele päranduvast teabest. Teiseks, see ei pruugi ilmtingimata järjekindlalt mõjutada inimese psühholoogilisi protsesse, kuid peab vähemalt seda potentsiaali omama. Tehnoloogia arenguga ning kultuuri ja sotsiaalsete struktuuride muutumisega võib aga varem tähtsusetu teave omandada suuremat tähtsust ja vastupidi. Kolmandaks, see ei saa jääda ainult üksikisiku mõttemaailma; seda peab omaks võtma märkimisväärne osa konkreetse populatsiooni kuuluvatest üksikisikutest. Nende aspektide poolest erineb kultuur ühiskonnast, mis kujutab endast teatud struktuuri- ja organiseerituse tasemega üksikisikute rühma.

Kultuurid on väga elujõulised ega muutu kergelt. Näiteks selgus 43 riigis tehtud COVID-19 puhangu mõju sotsiaalsete normide muutusele käsitlevast uuringust (Andrighetto jt 2024), et kultuurid on pandeemiaohu suhtes suures osas stabiilsed, välja arvatud nende normide puhul, mille puhul oli käte pesemine otseselt seotud kollektiivse ohu tajumisega.

Kashima käsitleb kultuuri inimeste vahel edasiantava informatsioonina, mille ülesandeks on teenida inimkonda ja aidata kohaneda keskkonnaga. Selle illustreerib ta joonisel 2.

Joonis 2. Kultuuriliselt edasiantava informatsiooni tähtsus Allikas: Kashima (2019: 127)

Tahaksin rõhutada ka seda, mida Triandise (2005) ütles kultuuri kohta. Kultuur mängib ühiskonna jaoks samasugust rolli nagu mälu inimese jaoks. See annab edasi traditsioone ja

kogemusi minevikust, aidates meil orienteeruda meid ümbritsevas maailmas ning kujundades meie arusaamu sellest ja meie enda käitumist. Oma kultuuri analüüsidest mõistame, kuidas me maailma tajume, kuidas me seda klassifitseerime ja hindame. Kultuuri mõju meie käitumisele on vaieldamatu, kuid see ei ole ainus. Olulist rolli mängivad ka bioloogia ja ökoloogia, mille mõju võib sõltuvalt olukorrast varieeruda. Kui hapnikku on vähe, siis juhib käitumist asjaolu, et hingata on raske. Seetõttu on kultuur endiselt oluline tegur. Me ei saa aru oma kultuuri mõjust enne, kui puutume kokku mõne teise kultuuri esindajaga.

1.2. Kuus peamist väärtusdimensiooni

Hofstede (2001) sõnul peavad kõik ühiskonnad tulema toime kultuuriliste väärtuste all peituvate sotsiaalsete vastuolude lahendamiseks. Kultuuridevahelisi erinevusi nende lahendamiseks kirjeldab ta kuue erineva bipolaarse väärtuste dimensiooni abil.

- Individualism vs kollektivism – rühma või üksikindiviidi reeglite eelistamine. Individualism rõhutab enesekindlust, kollektivism aga grupi toetamist. Peamine erinevus tuleneb sellest, kuidas näetakse end oma "mina" või pigem "meie" vaatenurgast, ehk kas vastutatakse iseenda või pigem oma grupi, mille hulka tahetakse kuuluda, eest.

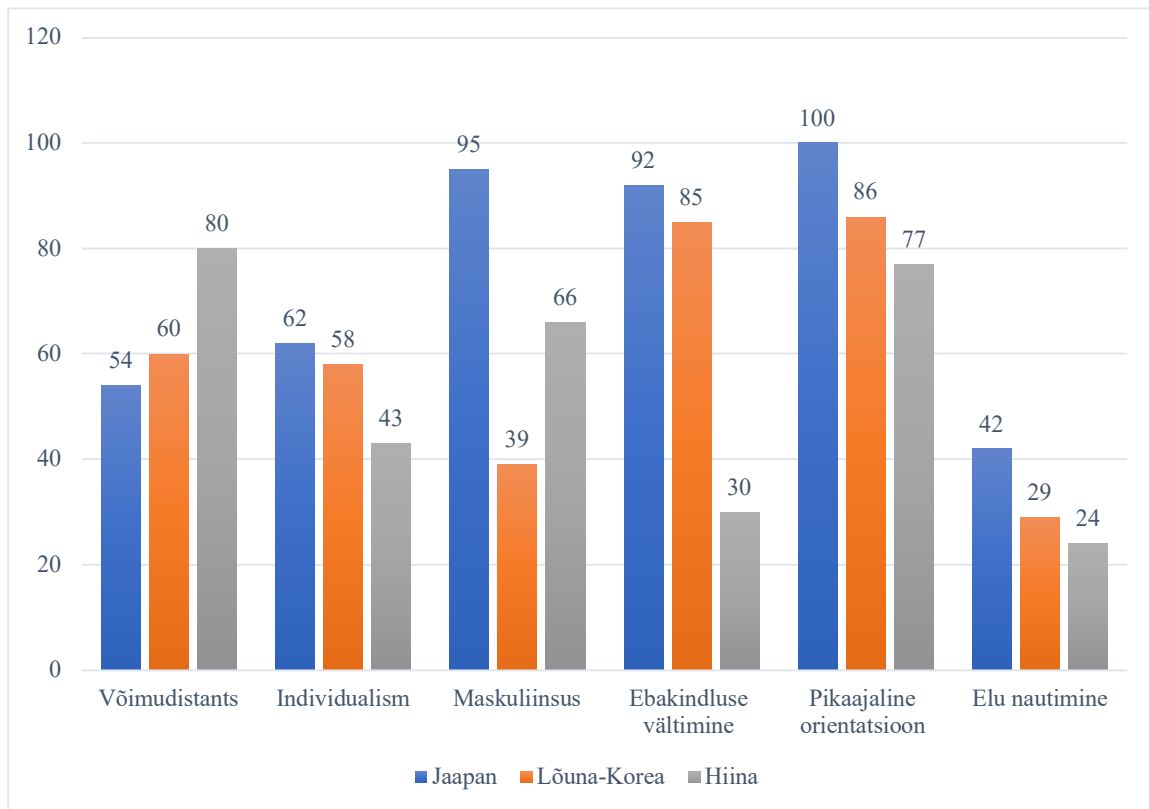
Triandise (2005) kirjeldab oma raamatus kollektivismi ja individualismi järgmiselt. Inimesed, kes määratlevad end individualistlikku kultuuri kuuluvana, kinnitavad oma sõltumatust gruppi kuulumisest ja usuvad, et neil on õigus tegutseda nii, nagu nad ise heaks arvavad, sõltumata ümbritsevate inimeste soovidest. Seevastu kollektivistid kalduvad nägema end osana rühmast, olgu selleks siis perekond, hõim, ettevõtte või riik. Nad tunnevad oma vastastikust sõltuvust teiste rühma liikmetega ja on valmis oma isiklikud eesmärgid allutama kollektiivi huvidele. Näiteks II maailmasõja ajal kasutasid jaapanlased kamikaze-taktikat, kus piloodid rammisid oma lennukitega vaenlase laevu. Selline eneseohverdus on individualistlikes kultuurides haruldane. Kollektivistlikes kultuurides püüavad inimesed vastata sageli rohkem ühiskonnas aktsepteeritud käitumisnormidele kui sellele, mida nad ise tahaksid teha. See võib viia homogeenemate hoiakute ja käitumisviiside tekkimiseni kui individualistlikes kultuurides.

- Võimudistants – millises ulatuses ühiskonnas aktsepteeritakse hierarhiad ja sotsiaalsed ebavõrdsust. Mida suuremana tunnevad ühiskonnas vähem võimu omavad inimesed distantsi palju võimu omava inimesega, seda suurem on selles ühiskonnas ka võimukaugus.
- Ebakindluse vältimine – ebamäärasuse pelgamine ja vajadus formaalsete reeglite järele. See dimensioon selgitab kuidas ühiskond tegeleb tulevikus terendava ebakindlusega, kas seda kontrolli all hoides või lubades sellel oma teed minna. Tegemist ei ole riskide vältimisega, vaid asi on selles, kui palju ebamäärasust ühiskonnas talutakse. Küsimus on selles, kui vabalt inimesed end ebamäärastes olukordades tunnevad. Ebakindlust vältivates kultuurides püütakse vältida selliseid olukordi rangete käitumisreeglite kehtestamise ning enamuse arvamusel hõlbivate seisukohtade hukkamõistu abil. Ebakindlust taluvates ühiskondades jäetakse reguleerimata küsimused inimestele omavahel lahendada.
- Maskuliinsus vs feminiinsus – kas karjääri, saavutustele orienteerituse või hoopis elukvaliteedi, suhete, teiste inimeste toetuse väärtustamine. Ühelt poolt ühiskonna püüdlus konkurentsi ja edu saavutamise poole või hoopis teistest hoolimise ja elukvaliteedi tähtsustamine. Maskuliinsetes ühiskondades väärtustatakse võistluslikkust ja enda maksmapanekut. Feminiinsetes ühiskondades peetakse olulisteks hoopis pehmeid väärtusi – näiteks tagasihoidlikkust ja hoolivust. Erinevused peituvad suuresti meeste soorollides.
- Ajaline orientatsioon – huvi ja orienteeritus tänasele päevale või kaugemale tulevikule. Selles dimensioonis eristatakse olevikule orienteeritud kultuure pikemajalisele tulevikule orienteeritustest. Fookuses on ajalooliste traditsioonide ja tuleviku poolt esitatavate nõuete tasakaalustamine; säästlikkus ja kaasaegne haridus või traditsioonide hoidmine.
- Elunautimine (naudingutele järeleandmine) vs vaoshoitus. See dimensioon puudutab kultuuridevahelisi erinevusi soovidele ja impulssidele järeleandmise juhtimises – kas neile antakse kiiresti järele või lükatakse edasi.

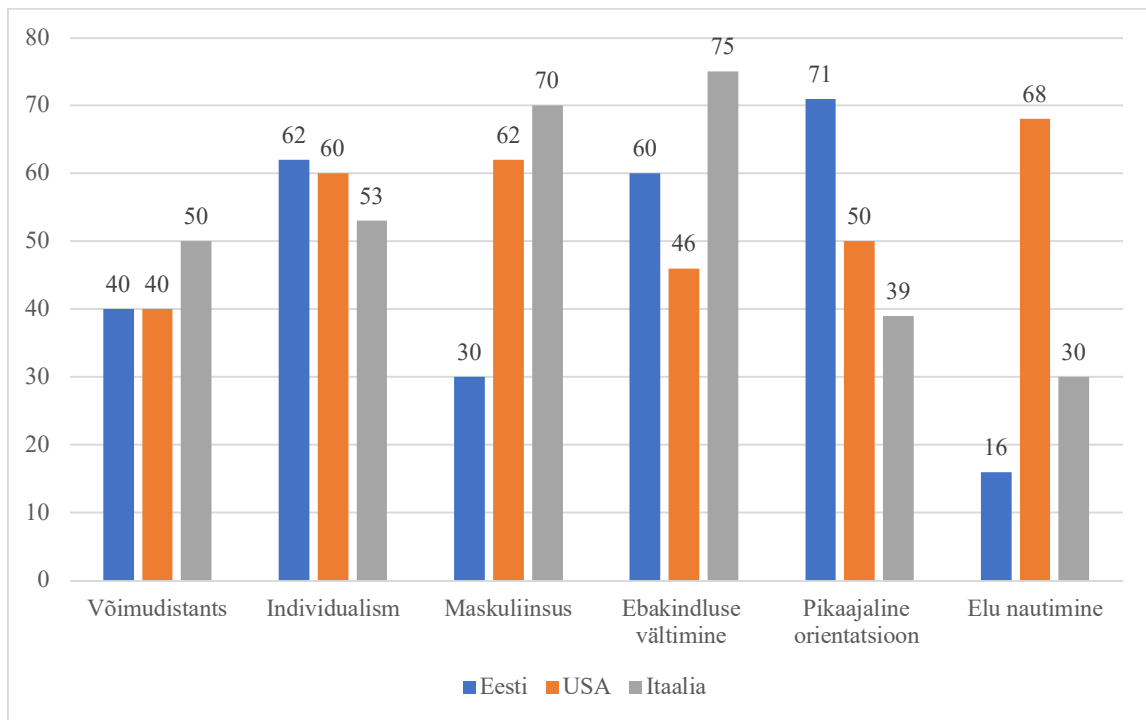
1.3. Riikide võrdlus kuue peamise väärtusdimensiooni alusel

Väärtuste võrdluseks valiti need riigid, mida osalejad oma intervjuude vastustes sageli mainisid.

Hofstede (2001) kuuel väärtusdimensioonil põhineva uurimismetoodika alusel saab leida maadevahelised erinevused väärtushinnangutes Ida-Aasia (joonis 3) ja Lääneriikide elanike väärtuste vahel (joonis 4). Kaug-Idas asuvatest Ida-Aasia maadest tõsteti intervjuudes esile unikaalse kultuuriga Jaapanit, tõusva mõjukusega Hiinat ja kiiresti arenenud Lõuna-Koreat. Lääneriikidest mainiti sagedamini Lõuna-Euroopas asuvat Itaaliat ja Ameerika Ühendriike. Nendega võrdluse loomiseks on esitatud ka Eesti elanike väärtusdimensioonid.

Joonis 3. Ida-Aasia riikide väärtuserinevuste võrdlus. Allikas: Hofstede-insights - Country Comparison Tool.

Joonis 4. Lääne riikide väärtuserinevuste võrdlus. Allikas: Hofstede-insights - Country Comparison Tool.

Võrreldes joonisel 3 kujutatud Ida-Aasia riike dimensioonide kaupa, näeme, et kuigi jaapanlased on lõunakorelastest maskuliinsemad, on nad ülejäänud aspektides sarnased. Hiinlaste väärtused on erinevad peaaegu igas joonisel esitatud dimensioonis (välja arvatud "elu nautimine" teema).

Lääneriikide võrdluses näeme joonisel 4, et eestlaste, ameeriklaste ja itaallaste võimudistants ei ole kuigi erinev ja nad ei erine kuigi oluliselt individualistlikkuses. Ameeriklased ja itaallased on eestlastest maskuliinsemad. Ebakindluse vältimise dimensiooni poolest jääb Eesti USA ja Itaalia vahele. Kolmest maast kõige pikemaajalise orientatsiooniga on Eesti. Ja elu nautimist peavad itaallased ja eestlased märksa vähem oluliseks kui ameeriklased.

Kui me võrdleme joonistel kujutatud Lääne ja Ida-Aasia riike, näeme nende vahel võimudistantsis suuri sarnasusi. Ainult hiinlased eristuvad nendest palju suurema võimukaugusega. Teistest maadest vähem individualistlik (ehk kollektivistlikum) on Hiina. Ameeriklaste, itaallaste ja hiinlaste maskuliinsus pole kuigi erinevad. Kõige võistluslikumad on jaapanlased, ning eestlased ja lõunakorelased on kõige feminiinsemad. Kõige rohkem

püüavad ebakindlust vältida jaapanlased ja lõunakorealased, ka itaallaste ja eestlaste jaoks on see oluline, ameeriklaste ja hiinlaste jaoks aga vähemtähtis. Ootuspäraselt on kõige pikemaajalise tulevikuorientatsiooniga Konfutsiuse õpetusest mõjutatud jaapanlased ja lõunakorealased ja hiinlased, kuid ka eestlased ei jää neist palju maha. Ameeriklased ja itaallased on märksa lühemaajalise tulevikuorientatsiooniga. Teistest palju olulisem on elu nautimine ameeriklastele, teistes maades elavad inimesed on märksa rohkem valmis oma naudinguid edasi lükkama.

1.4. Ülevaade analüüsitavate maade kultuuri iseloomustavatest tunnustest

Pajupuu (2001) annab oma raamatus järgmise lühikirjelduse Eesti kultuuri iseloomustavate tunnuste kohta.

Eesti Eestlased on ajaloo jooksul olnud kokku puutunud mitmekülgsete kultuuridega, mis on omakorda mõjutanud eestlaste väärtushinnanguid ja vestluskäitumist. Kultuuris domineerivate tunnusoonte leidmine väljastpoolt tulnule on keeruline, kuna tänapäeva eestlaste vestluskäitumist iseloomustab mitmekesisus ja sageli vastandlikkus. Eestlased ei pööra oma vestluskäitumisele suurt tähelepanu ega mõtle palju kultuurierinevustele, kuigi eksisteerivad mitmeid kirjutamata käitumisreegleid, mille järgimist nii kultuurikaaslased kui võõrad ootavad. Individualistlike kultuuride, sealhulgas Eesti kultuuri, eripäraks on nõrga kontekstiga kommunikatsioon, kus ühised teadmised on piiratud, ja seetõttu edastatakse informatsioon peamiselt sõnadega. Eelistatakse otsekohesust, isikukeskset, nõudlikku ja eesmärgile orienteeritud stiili.

Arvestatav osa Eesti elanikkonnast kuulub venekeelsesse kogukonda, mis on suures osas kujunenud sõjajärgse aja sisserände tagajärjel (Rootamm ja Herm 2021). Seetõttu on neid kujundanud tugevasti vene kultuuritraditsioonid. Uuringud (Rämmer 2024) näitavad, et enamus Eestis sotsialiseerunud venekeelsete noorte väärtustest on väga sarnased eestikeelsete noorte väärtustele. Rämmeri sõnul väärtustavad venekeelsed noored oma eestikeelsetest eakaaslastest kõrgemalt saavutust (ühiskonnas heakskiidetud individuaalse edukuse demonstreerimine) ja võimu (sotsiaalne positsioon ja lugupeetus ning domineerimine teiste inimeste üle) ning on alalhoidlikumad (väärtustavad kõrgemalt turvalisust, väldivad rohkem sotsiaalsete normidega vastuollu minekut ning peavad olulisemaks traditsioonide järgimist ja väärtustamist). Sama analüüs toob välja, et Venemaal elavate noorte jaoks on need väärtused kas samaolulised või veelgi tähtsamad kui

eestikeelsete noorte jaoks. Seega erinevad mitmed venekeelsete eesti noorte väärtused nende eestikeelsete kui ka Venemaal elavate eakaaslaste väärtustest. Rämmer (2019) toob välja, et Hofstede teooria kohaselt on eestlased venemaalastest individualistlikumad ning viimased tunnetavad oma elukorralduses suuremat ebavõrdsust ja taluvad vähem ebakindlust ühiskonnas. Ülejäänud väärtusdimensioonides olid nendevahelised erinevused väikesed või puudusid üldse. Teperik ja Senkiv (2020) selgitavad venekeelsete noorte enesemääratlust Eestis. Nende sõnul seostab üle 50 protsendi Eesti venekeelsetest noortest oma rahvuslikku identiteeti Eestiga. Rohkem kui 80 protsenti kõigist nende uuringus osalenutest rõhutab vene keele tähtsust enda jaoks.

Maadevahelisi kultuurierinevusi põhjalikult analüüsinud Lewis (2018) toob neist välja kõige iseloomulikumad.

Jaapan Jaapanlased erinevad kultuuriliselt kõigist teistest ja nende ainulaadsus tuleneb tõenäoliselt peamiselt kolmest peamisest tegurist: nende pikast ajaloolisest isoleeritusest, mägisest geograafiast tulenevast elutegevuseks sobiva territooriumi kitsusest ja jaapani keelest.

Koondudes suurtesse tihedasti asustatud linnadesse, arendasid jaapanlased välja keerulised sotsiaalsed oskused, mille tulemuseks on nähtus, mida tuntakse kui võrguühiskonda – see tähendab, et kõik rühma liikmed on üksteisest sõltuvad ning neil on rohkesti moraalseid ja sotsiaalseid kohustusi nii vertikaalselt kui ka horisontaalselt. 250 aastat kestnud isolatsiooni jooksul on Jaapanis välja kujunenud ainulaadne ühiskond ja kultuur, mis on grupikoostöö osas siiani võrratu.

Lääne kultuuridesse sotsialiseeruvad lapsed võtavad kiiresti initsiatiivi ja omandavad varakult kogemused probleemide lahendamise alal, sest nad on peagi emadest eraldatud ja paigutatud eraldi ruumi. Seevastu Jaapani lapsi julgustatakse täielikult oma lähedastest sõltuma ja neil areneb vastastikune sõltuvustunne, mis saadab neid kogu elu. Nad võivad vajada oma rühma kuuluvate inimeste abi ja nad on teadlikud selle abi kättesaadavusest. Nende esimeseks rühmaks on perekond, siis kool, ülikool ja lõpuks ettevõtte või organisatsioon, kus sageli töötatakse pensionile minekuni.

Hiina Hiina on maailma suurima rahvaarvuga riik ja ühtlasi üks vanimaid tsivilisatsioone maailmas. See sai alguse 5000 aastat tagasi Kollase jõe kaldal ja põhines põllumajandusel. Peaaegu kogu inimkonna ajaloo vältel on Hiina olnud teistest rahvastest isoleeritud idas asuva tohutu ookeani, lõunas asuvate džunglite, läänes asuvate kõrgete mäestike ja põhjas

asuvate jäiste steppide tõttu. See ei ole arendanud tugevaid sõbralikke suhteid kaugete riikidega. Kahe tuhande aasta jooksul oli Hiina impeerium omaette universum, mis neelas endasse Korea, Vietnami ja teised naabrid ning nõudis teistelt, sealhulgas Jaapanilt, andamit. Hiina kultuur oli sajandeid katkematu ja levis kogu Ida-Aasias, jättes oma jälje muusikasse, tantsu, maalikunsti, religiooni, filosoofiasse, arhitektuuri, teatrisse, ühiskonna sotsiaalsesse struktuuri, valitsemisviisidesse ning eelkõige keelde ja kirjandusse.

Lõuna-Korea Korea põhilised uskumused, nagu *kibun*, *han*, *konfutsianism*, visadus ja ellujäämispüüd, eristavad korealasi tugevalt nende Hiina ja Jaapani naabritest.

Hiina läheduse tõttu on Korea olnud ja on jätkuvalt tugevalt mõjutatud *konfutsianismist*. Konfutsiuse õpetused võib lühidalt kokku võtta järgmistes punktides:

1. Inimesed peaksid jälgima ja austama ebavõrdseid suhteid.
2. Perekond on kõigi sotsiaalsete struktuuride eeskujuks, rõhutades gruppi kuulumist individuaalsuse asemel.
3. Väärtuslik käitumine teiste suhtes on hädavajalik ja igaühe "näo" säilitamine on ülioluline.
4. Hariduse ja raske töö väärtustamine on esmatähtis.
5. Kõigis eluvaldkondades propageeritakse mõõdukust, soodustades säästmist, säilitades rahulikkust, vältides äärmusi ja hoidudes liigsest järeleandmisest.

Han on midagi Korea kultuurile omast. Seda terminit kasutatakse selle varjatud energia ja frustratsiooni kirjeldamiseks, mis tekib korealaste psüühikas äärmuslike raskuste ja rõhumise tingimustes. *Han* on põhjustatud ajaloolisest võõrvõimu okupatsioonist, sotsiaalse mobiilsuse puudumisest, seksuaalsest diskrimineerimisest, perekondlikest tülidest ja sügavast vaesusest. Need tegurid viisid äärmusliku natsionalismi, energia vabanemise ja lõpuks Korea õitsenguni.

Kibun tähendab tõlkes "nägu" või "maine". Koreaalaste jaoks on *kibun* intuiitivne tundlikkus sotsiaalse tasakaalu ja korrektse käitumise suhtes. Koreaalased teavad, kuidas suhelda isegi nendega, kes neile ei meeldi, säilitades samal ajal välise viisakuse. Välismaalasi, kes nendega suhtlevad, võib kergesti petta, sest tundub, et korealased on lihtsameelsed ja sõbralikud.

Korea *chaebol* on konglomeraat, mis koosneb vähemalt kümnest ettevõttest, mis kuuluvad silmapaistvale perekonnale või on sellega tihedalt seotud. Isiklikud ja perekondlikud sidemed on Koreas tähtsad, kus klanni peetakse kaitsemüüriks välismaailma vastu.

Lõuna-Korea muusika (Korea pop, lühendatult *K-pop*) on populaarne ka laiemas maailmas.

Suurbritannia Enamikku Briti elanikkonnast võib iseloomustada keskklassina. Järjekord on riiklik tava ja britid kipuvad kõige ägedamalt kaebama, kui keegi üritab järjekorras ettepoole trügida. Huumor mängib Briti elus üliolulist rolli, mida sageli omistatakse ettearvamatule kliimale, ja paljud inimesed Ühendkuningriigis usuvad, et seni, kuni visatakse nalja, ei saa kunagi olla täielikku meeleheidet. Britid peavad end ausateks, mõistlikeks, hoolivateks ja arvestavateks. Britid – inimesed, kes läbivad lahendavad keerulisi olukordi ilma eelteadmisi omamata, on näidanud märkimisväärset vastupidavust raskete väljakutsetega silmitsi seistes.

Itaalia Võluvad ja intelligentsed itaallased väärivad Euroopa tunnustust oma olulise kultuurilise panuse eest. Nad on suurepärased suhtlejad, kes ühendavad üliaktiivse taju ja pideva paindlikkuse. Nende pidev rõõmsameelsus ja jutukas veenmisoskus kutsuvad sageli esile negatiivseid reaktsioone reserveeritud inglaste, faktikindlate sakslaste ja vaikivate skandinaavlaste seas.

Prantsusmaa Prantslased elavad omaette frankofoonses maailmas, mille keskmes on Prantsusmaa. Nad kalduvad uskuma, et Prantsusmaa on kehtestanud demokraatia, õigusemõistmise, valitsuse ja õigussüsteemi, sõjalise strateegia, filosoofia, teaduse ja kõrgema taseme toiduvalmistamise kultuuri normid. Teised riigid ei järgi neid norme piisavalt ja prantslaste arvates on neil veel palju õppida, enne kui nad neid õigesti järgima hakkavad. Prantslased ei tea paljudest teistest riikidest peaaegu midagi, sest nende haridussüsteem õpetab vähe väikeriikide ajalugu ja geograafiat. Prantslased, nagu ka jaapanlased, peavad end ainulaadseteks ja ei oota, et inimesed vastaksid täielikult nende standarditele vastata. Prantslased armastavad olla nii poliitikas kui ka äris iseseisvad, mis võib mõnda teist rahvust ärritada.

Saksamaa Saksa ettevõtted on traditsioonilised, aeglaselt toimivad organisatsioonid, mida reguleerivad juhtimine, läbimõeldud süsteemid ja võimuhierarhia. Selles kultuuris on hierarhia kohustuslik, mille tulemuseks on liigne austus oma otsese juhi ja tegevjuhi vastu. Saksa ettevõtluskultuuri põhijooned on pühendumine monokroomsele ajakorraldusele, kus ühe tegevussarja lõpetamine eelneb teise tegevuse alustamisele, ning usk, et sakslased on

ausad ja sirgjoonelised läbirääkijad. Nad eelistavad erimeelsuste väljendamisel otsekohesust ja avatust, vältides viisakust ja diplomaatiat.

Sakslased austavad väga vara ja eriti materiaalset vara. Tugevad hooned, kvaliteetne mööbel, autod ja stiilsed riided on neile olulised ja nad püüavad avaldada teistele muljet kõigi nende omadustega. Sakslased soovivad, et te näeksite endas samasuguse jõulist inimest nagu nemadki.

Ameerika Ühendriigid Ameerika Ühendriikidel on maailma suurim majandus. Seal veetakse ringi rohkem reisijaid kui üheski teisse riigis. Nad on esikohal rahvusvahelise kaubanduse, tööstus- ja toiduainete tootmise ning teistele riikidele antava abi poolest. Ameerika Ühendriikidel on maailma kõige ulatuslikum maantee- ja raudteevõrk. Nad ületavad teisi riike autode, telefonide, külmikute, televiisorite, nõudepesumasinate, mikrolaineahjude ja mobiiltelefonide omamise poolest mis iseloomustab nende tarbijalikkust. USAs on suur veetarbimine ja reostus. Samuti on neil kõrgeim vangistusmäär.

2. EMPIIRILINE OSA

2.1. Metoodika, andmete kogumine ja valim

Kõigi töö osade – sissejuhatuse, teoreetilise ja empiirilise osa kirjutamisel ning kokkuvõttes kasutati abivahendina ChatGPT versiooni 3.5 (OpenAI, 2022). Sissejuhatuse kirjutamisel paluti kirjutada intervjuuküsimuste põhjal uurimisküsimustest lühike kokkuvõte. Kasutatud kirjandusega töötades paluti kirjutada põhiideede kohta kokkuvõte, lähtudes autori valitud tekstidest. Intervjuude tulemuste analüüsil paluti kirjutada kokkuvõte talle antud teabe kohta (intervjueeritavate vastustest küsimustele). Järelduste tegemisel paluti kirjutada intervjuude tulemuste põhjal lühikokkuvõtted. Lõpuks paluti tal kirjutada tööst kokkuvõte. Selle protsessi käigus kontrollis autor teksti, viimistles ja täiendas seda ning vajadusel kasutas ümbersõnastamist ja parandas keelelised vead.

Intervjueeritavad olid Eestis ja Venemaal sündinud ja üles kasvanud täisealised noored vanuses 20 kuni 23 aastat. Kokku oli kolm inimest Eestist – üks mees ja kaks naist. Nende vanus oli 23, 22 ja 21 aastat. Venemaal sündinud ja sotsialiseerunud intervjueeritud oli ka kolm inimest – kaks meest ja üks naine. Nende vanused olid 22, 20 ja 20 aastat. Intervjuude läbiviimise ajal elasid, õppisid või töötasid nad kõik Eestis. Nende Eestis elamise aeg on kolm-neli aastat. Kõik intervjuud viidi läbi vene keeles, kuna kõik intervjueeritavad olid venekeelsed.

Pärast intervjuukava koostamist võttis autor iga vastajaga isiklikult ühendust ja kutsus neid intervjuus osalema. Pärast nende nõusoleku saamist lepidi kokku kohtumise aeg ja koht. Intervjuud toimusid TÜ Narva kolledži tudengiühiselamus ja kohvikus ja kõik intervjuud tegi töö autor. Kõik intervjuud kestsid ligikaudu 45 minutit ning toimusid individuaalselt ja salvestati diktofoniga. Enne intervjuude algust informeeriti osalejaid, et intervjuude tulemused on konfidentsiaalsed, töös avaldatakse ainult nende sugu, vanus ja päritoluriik. Pärast transkribeeriti helifail tekstiks ja transkribeeritud teksti analüüsiti temaatilise analüüsi abil.

2.2. Intervjuu meetod

Bakalaureusetöö uuringus autor kasutas andmete kogumiseks kvalitatiivset poolstruktureeritud intervjuu meetodit (Lepik jt, 2014). Autor moodustas intervjuukava ja esitas seal olevaid küsimusi ükshaaval järjekorras vastavalt vajadusele. Intervjuud olid

individuaalsed. Autor kohtus iga küsitluga isiklikult silmast silma. Mõne intervjueeritava käest saadud ebapiisava vastuse puhul aga esitas mõned täpsustavad küsimused, mis aitasid avada teemat ja tema arvamusi selgemalt välja tuua.

2.3. Analüüsi meetod

Intervjuude analüüsimiseks autor kasutas Kalmuse jt (2015) poolt tutvustatud temaatilist analüüsi. Intervjueeritava poolt antud väljaütlemisi tõlgendades tuvastas erinevad teemad analüüsides seda, mida öeldi ja kuidas seda väljendati. Autori analüüsiprotsess hõlmas avatud kodeerimise meetodit. Intervjuudes räägitu võimaldas saavutada eespool püstitatud eesmärgid ja leida vastused autori poolt sõnastatud uurimisküsimustele.

Lisaks autori poolt uurimisküsimustes sõnastatud teemadele võttis analüüsil arvesse ka uuritavate endi täiendavaid ütlusi selle kohta, mis olid antud teema osas olulised.

2.4. Intervjuutulemuste analüüs

2.4.1. Huvi eri maade kultuuride vastu tekitavad tegurid

Esimese uurimisküsimusega otsiti vastust küsimusele, millised tegurid võivad olla huvipakkuvad teistes kultuurides. Teemadering hõlmas erinevaid aspekte, nagu kultuuride mõistmine, keskkonna, sündmuste ja meedia mõju, samuti reisimise ja oma kogemuste mõju kultuurilise mitmekesisuse tajumisele ja mõistmisele. Lähemalt analüüsiti intervjuudes välja toodud erinevaid kultuuriilminguid – sümboleid, kangelasi ja rituaale ning nende praktiseerimist.

Esmalt selgitasid intervjueeritud oma arusaama kultuuri olemusest. Kultuurist rääkides tõid nad välja erinevaid kultuuriilminguid. Eesti pärit intervjueeritud seostavad kultuuri põlvkonnalt põlvkonnale edasiantud rituaalsete praktikadena inimeste seas tuntud kommete, aga ka kohalikke eripärasid sümboliseerivate rahvariiete, pärimusmuusika ja rahvamuusikainstrumentidega. Nad mainisid ka selliseid praktikadena avalduvaid traditsioone ja festivale, näiteks jaanipäeva, inimest kujundavat keskkonda, milles ta üles kasvas, noort ühiskonda sotsialiseerivat haridust, sotsiaalset käitumist (tagasihoidlikkust käitumises ja suhtlemises) kujundavaid väärtusi ja traditsioonilisi roogi valmistavat rahvuskööki. Hofstede sibulamudelil kujutatud sümbolitest toodi välja rahvariided,

rahvamuusika, rahvamuusikapillid ja festivalid. Hofstede sibulamudelisse kuuluvatest rituaalidest nimetati pühad.

Venemaa pärit intervjueritud nägid kultuuri omakorda keele ja ajaloo lahutamatu osana, mis ühendab ühiskondi ja riike. Nad rõhutasid ka avatust suhtlemise käitumiskultuuris, teadmiste ja traditsioonide tähtsust, samuti tõstavad nad esile vaimseid väärtusi ja arhitektuuri. Hofstede sibulamudeli sümbolitest toodi välja arhitektuur ja keel ning rituaalidest käitumiskultuur.

Mõlemasse rühma vastajate poolt antud vastused näitavad erinevaid kultuuri mõistmiseks olulisi aspekte, sealhulgas traditsioonide ja sotsiaalse käitumise olulisust.

Intervjueritud selgitasid, millisesse kultuuriruumi kuulujateks nad end loevad ja kas teiste kultuuride liikmed võiks mingil moel nende kultuuri liikmetest erineda.

Eestist pärit intervjueritud määratlesid end enamasti eestlastena või eestivenelastena. Nad arvasid, et teistest kultuuridest pärit inimesed erinevad nende kultuuri liikmetest keelekasutuse, žestide, traditsioonide ja väärtuste poolest.

Venemaalt pärit intervjueritud samastasid end vene kultuuriga ja märgivad, et vene kultuuril on üldiselt oluline ühisosa Lääne kultuuriga. Lääne kultuur ei erine väga palju vene kultuurist, kuid idamaade kultuuris on rohkem erinevusi tänu erinevale religioonile ja tavadele. Samuti märkasid nad mõningaid erinevusi inimeste käitumises, traditsioonides, kasvatuses ja väärtushinnangutes võrreldes Lääne kultuuri inimestega.

Eestist ja Venemaalt pärit intervjueritavad erinesid oma kultuuritausta poolest ja tunnistasid, et eri kultuuride inimeste vahel on erinevusi kõnes, kommetes, väärtushinnangutes ja traditsioonides.

(M 20): "Kui me võtame Euroopa riigid, siis võime leida sarnasusi mitmes mõttes, kuid erinevusi võib olla ka erinevates eluvaldkondades. Näiteks selles, millised on inimeste traditsioonid, kuidas nad käituvad, mis on ühiskonnas aktsepteeritud ja mis mitte. Ma arvan, et erinevused on olemas, kuid see on põhjus, et õppida ja kogemusi jagada."

Intervjuudes toodi välja ka mitmeid stereotüüpe teistest kultuuridest pärit inimeste kohta. Eestist pärit intervjueritud mainisid selliseid stereotüüpe nagu prantslased söövad konni, venelasi seostatakse karudega ja kõiki aasia inimesi peetakse lühikesteks. Lisaks mainisid nad ka selliseid stereotüüpe nagu eestlased on aeglased ja kõigil venelastel on balalaikad ja

lakiläki mütsid. Seega võib öelda, et balalaikad ja läkiläki mütsid sümboliseeruvad nende jaoks venelasi.

Venemaalt pärit intervjueeritud mainisid India räpasust ning hiinlaste hooletut ja ebaviisakat käitumist. Üks osaleja mainis eestlaste täpsust ja organiseeritust kohta ning prantslaste vastumeelsust ingliskeelsete turistide kohta.

Kõik intervjueeritud nimetasid vähemalt paari stereotüüpi teistest kultuuridest pärit inimeste kohta.

(N 21): "On olemas stereotüüp, et eestlased on aeglased. Samuti, et Venemaal on igal pool läkiläki mütsid ja balalaikad. Itaallaste kohta - nad on südamlikud ja kallistavad kogu aeg. Põhjas on kõik inimesed "külmad" ja lõunas "soojad". Prantslastel on kõigil vuntsid ja baguette'id."

Intervjueeritutele meeldisid erinevate maades domineerivad kultuurid. Üks Eesti intervjueeritu eelistas Saksamaa ja Austria kultuuri, sest tal oli võimalus seal isiklikult käia. Teine vastaja mainis, et talle meeldivad Norra, Itaalia, Jaapani ja USA kultuuri erinevate aspektide, eelkõige köögi, moe, traditsioonide ja ajaloo tõttu. Kolmas intervjueeritu Eestist rõhutas Jaapanit ja Lõuna-Koreat, tuues välja religiooni (budism ja šintoism), traditsioonilise arhitektuuri, arenenud majanduse, puhtad tänavad ja kõrge turvalisuse. Võib öelda, et Hofstede sibulamudeli järgi mainiti järgmisi sümboleid – kööki, moodi, arhitektuuri ja inimeste täpsust sümboliseerivaid puhtaid tänavaid.

Üks intervjueeritu Venemaalt rõhutas USA, India, Jaapani ja Hiina kultuuri tähtsust enda jaoks. Nende ainulaadsus ja filmid köidavad teda. Teist venemaalast köitsid Suurbritannia, Prantsusmaa, Itaalia ja Kreeka kultuurid – ta defineeris seda püüdlusega saavutamatu, ilusa ja suure poole. Ta tõstis esile ka angloameerika maade USA ja Kanada kultuuri, selgitades, et nende kultuur on paljude teiste riikide jaoks jäljendamise sümboliks ning nad on kogu maailma kultuuri suunanäitajateks. Kolmas aga nimetas esmalt Hiinat, sest seal on tugevasti läbipõimunud moodne ja traditsiooniline elu – vanad külad, uued linnad ja põnev loodus ning maitsev toit. Seejärel Jaapanit oma *anime* ja filmidega. Ning Rootsit puhtuse, arhitektuuri ja toredate inimestega. Ja ka Prantsusmaad oma arhitektuuri, toredate inimeste ja toiduga. Võib öelda, et kõik Hofstede sibulamudeli kihid on esile toodud. Mainiti selliseid sümboleid nagu kino, arhitektuur ja toit ning kangelaestest *anime* tegelaskujud, filmide karaktereid ja kohaliku kultuuri esindajad ise.

Üldiselt võib välja tuua, et kõige enam nimetatud riikideks olid USA, Jaapan, Lõuna-Korea, Hiina, Prantsusmaa ja Itaalia. Eestist ja Venemaalt pärit intervjueritud olid huvitatud nii Lääne kui ka Ida-Aasia riikide kultuurist.

Intervjueritavad tõid välja mitmeid sarnasusi ja erinevused Ida-Aasia ja Lääne kultuuride vahel. Üks Eesti intervjueritu arvas, et peamised sarnasused Ida-Aasia ja Lääne kultuuride vahel on näha muusikas ja kinos (eelistatakse samu muusika- ja filmižanreid), samas kui erinevused on märgatavad inimeste mentaliteedis. Teine intervjueritu Eestist märkis, et sarnasused avalduvad ühistes eluvaldkondades, nagu töö, õppimine ja elustiil, samas kui erinevused ilmnevad toitudes ja rahvuslikus riietuses. Kolmas intervjueritu Eestist väitis, et ta ei näe Ida-Aasia ja Lääne kultuuri vahel sarnasusi, kuid toob välja erinevused viisakuses (näiteks Jaapanis ja Lõuna-Koreas on inimesed väga viisakad), eriti austuses vanemate vastu (rohkem Aasia riikides), samuti toidueelistustes (eelistatakse erinevaid toiduaineid), riietuses, tantsus ja muusikas. Hofstede sibulamudeli alusel ilmnemised järgmised sümbolid nagu muusika, kino, köök, tantsud ja rahvariided ning kangelastena saab käsitleda nii filmitähti kui ka nende poolt kehastatud karaktereid, aga ka popstaare (näiteks Lõuna-Korea *K-pop*'i artiste). Samuti tulid selle järgi välja järgmised rituaalid nagu tants, õppimine ja inimeste viisakus.

Venemaalaste intervjuudes räägiti, et üldiselt muutuvad Ida-Aasia ja Lääne kultuurid üha sarnasemaks, välja arvatud Hiina, mis läheb oma teed, eriti poliitikas. Samuti märgiti, et sarnasusi nähakse ühistes väärtustes ja püüdlustes, samas kui erinevused väljenduvad loodusesse suhtumises. Mõnes Ida-Aasia riigis on inimestel suurem armastus looduse vastu. Rõhutati, et sarnasusi võib leida toidukultuuris ja kasvatusnormides (Ida-Aasias on selles suhtes rangem), samas kui erinevusi võib leida perekondlikus orientatsioonis Ida-Aasias ja karjäärile orienteerituses Euroopas. Hofstede sibulamudeli järgi tuvastati järgmised rituaalid nagu Ida-Aasia ja läänemaade erinevused suhtumises loodusesse, toidukultuuris ja haridusnormides. Hofstede sibulamudeli järgi tuvastati järgmised väärtused nagu perekonnale orienteeritus võrreldes karjäärile orienteeritusega.

Kõigi intervjueritute vastused olid erinevad. Kuid ühised vastused, nagu toit, haridus ja loodus, tõsteti esile.

Intervjueritute huvi teiste riikide vastu mõjutasid erinevad kultuurisündmused ja kogemused. Esimene intervjueritu Eestist väitis, et tema huvi teiste riikide vastu on suuresti

kujundanud internet, eriti *YouTube*'i videod, ja osalemine *Erasmus+* projektis Prantsusmaal. See kogemus pani teda mõistma, et ta tahab põhjalikumalt uurida prantsuse kultuuri.

Teine Eestist intervjuueritu väitis, et tema huvi teiste riikide vastu tekitasid ilukirjanduslikud teosed, koomiksid, *manga*, telesarjad ja filmid, mida ta on lapsepõlvest saadik uurinud. Sellised lapsepõlvekogemused kujundasid tema huvi kultuuride vastu paljudeks järgnevateks aastateks.

Kolmas Eestist pärit intervjuueritu märkis, et tema huvi teiste riikide vastu kujundasid *anime* ja videoblogijad, kes elavad teises riigis ja räägivad, kuidas elu seal korraldatud on, milliseid toiduaineid nad söövad, millised on seal elamise plussid ja miinused jne.

Hofstede sibulamudeli järgi koorusid intervjuudest välja sellised sümbolid nagu videod, kirjandus, koomiksid, *manga*, telesarjad, filmid ja *anime*. Samuti toodi lisaks nendes kujutatud kangelastele välja ka videoblogijad, kes räägivad ja elavad teisest riigist.

Üks intervjuueritu Venemaalt märkis, et tema huvi teiste riikide vastu on alati olnud olemas ja arenenud järk-järgult alates lapsepõlvest. Teine Venemaalt pärit intervjuueritu rõhutas, et tema huvi Lääneriikide vastu tekitas reisimine koos vanematega erinevatesse Euroopa riikidesse ja linnadesse, inglise keele õppimine ja suhtlemine inimestega, kellega ta kohtus. Kolmas Venemaalt pärit intervjuueritu tõi välja, et tal puudus võimalus reisida lapsena ja tema sünnipärane huvi lääne kultuuride vastu oli kujunenud välja juba lapsepõlvest saadik, mida stimuleerisid filmide vaatamine, raamatute lugemine ja üldine uudishimu. Hofstede sibulamudelis kujutatud sümbolitest toodi välja filmid ja raamatud.

Kõigil intervjuueritutel olid individuaalsed ja ainulaadsed kogemused. Üldiselt võib rõhutada teiste maade vastu huvi väljakujunemisel videoblogijate ja sotsiaalmeedia mõju, samuti üksikisiku isikliku uudishimu.

(M 22): “ See on nagu alati olnud huvitav. Olen lugenud entsüklopeediaid juba lapsest saati. Nägin, et kaardil on ka teistsuguse eluviisiga paiku ja imestasin nende üle.”

Intervjuudes toodi välja mõned konkreetsed aspektid, mis on intervjueeritutele olnud olulise tähtsusega huvi kujundamisel teiste kultuuride vastu. Kõik Eestist intervjueeritud märkisid, et nende huvi teiste riikide teatud kultuuride vastu kujunes välja järk-järgult, ilma konkreetse võtmemomendi või sündmuseta.

Esimene intervjuueritu Venemaalt märkis, et tema huvi Eesti kultuuri vastu hakkas kujunema, kui ta mõtles võimalikule kolimisele, samas kui tema huvi Jaapani kultuuri vastu

tekkis filmi "*Kiired ja vihased: Tokyo Drift*" vaatamisel. Teine Venemaalt pärit intervjuueritu ütles, et tema huvi Euroopa kultuuri vastu hakkas tekkima iseenesest, kui ta hakkas õppima eesti ja soome keelt ning kui ta käis seal reisimas. Kolmas Venemaalt pärit intervjuueritu ütles samuti, et tema huvi teiste riikide teatud kultuuride vastu kujunes välja järk-järgult, ilma konkreetse võtmemomendita või -sündmuseta.

Hofstede sibulamudeli põhjal võib öelda, et intervjuudes puudutati selliseid sümboleid nagu filmid ja kangelasid nagu nendes kujutatud karakterid.

Kõigil Eesti intervjueeritudel arenes nende huvi teiste kultuuride vastu välja järk-järgult, samas kui kaks intervjueeritud Venemaalt oskasid mõne konkreetse hetke välja tuua.

Intervjueeritute hinnangutes keskkonna (sõbrad, perekond, kool) mõjule huvi tekkimisele erinevate kultuuride vastu ilmnestid mitmed erinevused.

Eestist intervjueeritud märkisid, et nende huvi erinevate kultuuride vastu ei ole tugevalt mõjutanud nende keskkond ega perekond, kool ja sõbrad. Kuid ühe vastaja arvamusel on tema sõbrad seda huvi mõnevõrra mõjutanud.

Venemaalt pärit intervjueeritud arvasid, et nende huvi erinevate kultuuride vastu on suuresti kujundanud ümbritsev sotsiaalne ringkond. Vanemad mängisid olulist rolli, rääkides riikidest ja nende kultuurist, mis ergutas laste huvi. Ka sõbrad aitasid kaasa, jagades teavet erinevate riikide kohta. Kooli mõju kultuurihuvile on nende hinnangul olnud väike, kuid inglise keele õppimise mõju siiski tunnustati.

Eesti intervjueeritavate hinnangul ei mõjutanud ümbritsev keskkond kuigi oluliselt nende huvi erinevate kultuuride vastu. Venemaalt pärit intervjueeritud olid seevastu palju rohkem veendunud, oma sotsiaalse keskkonna mõjukusest.

Intervjueeritute huvi teiste riikide kultuuride vastu mõjutasid tugevasti filmid. Mõned Eesti vastajad mainisid, et nende huvi teiste riikide kultuuri vastu on mingil määral mõjutatud filmidest. Esimene vastaja ei osanud nimetada konkreetseid filme, mis mängisid olulist rolli. Teine vastaja mainis Ameerika *Disney* multifilme ja Jaapani *anime*'t. Kolmas vastaja mainis Lõuna-Korea telesarju, mis käsitlevad igapäeva elu.

Venemaalt pärit intervjueeritud rõhutasid, et nende huvi teiste riikide kultuuride vastu on oluliselt mõjutanud filmid. Näiteks film "*Kiired ja vihased: Tokyo Drift*", Hayao Miyazaki *anime*, eriti "*Minu naaber Totoro*" ja *anime* "*Sinu nimi on...*" äratasid huvi Jaapani kultuuri

vastu ning filmid "*Gandhi*" ja "*Seitse aastat Tiibetis*" on tekitanud huvi India ja Tiibeti kultuuride vastu.

Filmide kaudu jõuavad inimesteni Hofstede sibulamudelis esitatud kultuuri sümbolid ja kangelased nagu Hayao Miyazaki, Mahatma Gandhi, dalai-laama ja Heinrich Harrer. Võib öelda, et filmid, telesarjad, multifilmid ja animatsioon on mõjutanud huvi erinevate kultuuride vastu.

Enamasti leiti, et nende ettekujutust teistest kultuuridest muusika ei mõjuta. Vaid üks Eesti intervjuueritu väljendas, et muusika mõjutab tema arusaamist erinevatest kultuuridest, sest muusika kuulamine tekitab soovi õppida keelt, külastada riiki ja õppida selle kohta rohkem. Teised eestimaalased leidsid aga, et muusika ei mõjuta nende arusaama erinevatest kultuuridest.

Venemaalt pärit intervjuueritud arvasid enamasti, et muusika ei mõjuta nende arusaama erinevatest kultuuridest. Vaid üks neist ütles, et muusika, eriti *K-pop*, äratas paljudes inimestes huvi Lõuna-Korea vastu ja paneb neid tahtma sinna reisida või isegi elada.

Pole üllatav, et sotsiaalmeedia mõjutab intervjuueritute ettekujutust teiste riikide kultuuridest, sest noored jälgivad teistest kommunikatsioonikanalitest tihedamini.

Eesti intervjuueritud mainisid, et sotsiaalmeedia, eriti *YouTube*'i videod, võimaldavad neil õppida teiste riikide kultuuri tundma ja tutvuda nende riikide plusside ja miinustega. Samuti mainisid nad, et sotsiaalmeediast saadud teave võib mõjutada nende arusaamu teistest kultuuridest nii positiivselt kui ka negatiivselt. Mulje sõltub suuresti sellest, kuidas teave esitatakse.

Ka Venemaalt pärit intervjuueritud rõhutasid, et sotsiaalmeedia mõjutab oluliselt nende ettekujutust teiste riikide kultuuridest. Nad märkisid, et sotsiaalmeedias avaldatud videod, postitused, uudised ja fotod kujundavad üldpildi võõrastest kultuuridest. Samuti tõid nad välja, et sotsiaalmeedias kõige sagedamini avaldatud teave kaldub olema positiivses võtmes esitatu, mis võib anda kultuurist moonutatud ettekujutuse.

Üldiselt võib öelda, et kõik Venemaalt ja Eestist intervjuueritud arvasid, et sotsiaalmeedia mõjutab nende ettekujutust teiste riikide kultuuridest. Mõju ise võib olla erinev.

Laias laastus võib öelda, et maailma toimuvad sündmused ei mõjuta intervjuueritute nägemust teiste riikide kultuuridest kuigi tugevalt.

Eesti pärit intervjueeritud märkisid, et maailmas asetleidvad sündmused mõjutavad nende ettekujutust teiste riikide kultuuridest vähe. Üks märkis siiski, et mõned suured sündmused, nagu näiteks koroonaviiruse pandeemia, võivad anda ülevaate sellest, kuidas kultuurid suhtuvad hügieeni, tervishoiu ja regulatsioonidesse, kuigi see mõju ei ole väga oluline. Teine intervjueeritu märkis, et loodusõnnetuste esinemine riigis võib suurendada hirmu selle riigi küllastamise ees.

Venemaalt pärit intervjueeritud väitsid, et maailma sündmused ei mõjuta nende arusaama teiste riikide kultuuridest. Üks märkis aga, et see mõju on olemas. Näiteks kui mõni riik alustab sõda, võib see põhjustada ka selle riigi kultuuri tajumise muutumist halvemaks.

Üldiselt märkisid Eestist ja Venemaalt intervjueeritud, et maailmas asetleidvad sündmused mõjutavad nende arusaama teiste riikide kultuuridest vähe. Ainult üks vastaja Venemaalt tõi välja tugeva seose sõjaga.

Intervjueeritudel olid selged eelistused millisesse riiki nad läheksid võimaluse korral esimesena.

Eestist pärit intervjueeritud läheksid eelistatavalt Itaaliasse, USAsse ja Jaapanisse. Üks valis Itaalia teistelt reisijatelt kuuldud heade hinnangute tõttu, teine tundis huvi USA vastu, sest arvas seal olevat palju huvitavat, mida ta lapsepõlves televiisorist nägi ja nüüd tahaks ta seda kõike ka ise näha. Ja kolmas eelistas Jaapanit, sest sealne kultuur erineb tugevalt nende omast.

Venemaalt pärit intervjueeritud eelistasid minna Jaapanisse, USAsse ja Hiinasse. Üks neist märkis, et Jaapan on ebataoline ja kaugel, teine tundis USAd juba põhjalikult ja soovis seda isiklikult näha ning kolmas eelistas Hiinat, sest seal on moodne ja traditsiooniline elu segunenud.

Kokkuvõttes mainiti nii Eesti kui ka Venemaa päritolu inimeste seas enim USAd ja Jaapanit.

Intervjueeritudel olid selged arusaamad teiste riikide küllastamise mõjust iseenda arusaamale oma kultuurist.

Eesti intervjueeritud märkisid, et teiste riikide küllastamine võib muuta nende arusaama oma kultuurist. Nad olid veendunud, et reisisid hakkavad nad märkama erinevusi ja sarnasusi oma ja küllastatud riikide kultuuri vahel, mis aitab neil näha nii oma kultuuri positiivseid kui ka negatiivseid aspekte. Üks vastaja arvas siiski, et selline mõju puudub.

Kõik Venemaalt pärit intervjueeritud uskusid samuti, et teiste riikide külastamine mõjutab nende arusaama oma kultuurist. Nad märkisid, et uued kogemused ja muljed võimaldavad neil näha oma kultuuri teise nurga alt ning tuua oma maailmapilti uusi vaatenurki ja arusaamist. See pole üllatav, sest nad on pidanud mõnda aega hakkama saama välismaal, kus annavad tooni teistsugused kultuurilised tegurid.

Mõlema maa intervjueeritud rõhutasid, et teiste riikide külastamine võib aidata kaasa oma kultuuri sügavamale mõistmisele ja väärtustamisele, kui seda teiste kultuuridega kõrvutada.

Intervjueeritud tundsid teiste kultuuridega kokku puutudes erinevaid emotsioone.

Eestist pärit intervjueeritud kirjeldasid teiste kultuuridega kokku puutudes enamasti positiivseid emotsioone, nagu üllatus, rõõm ja inspiratsioon. Samas märkisid nad, et mõnikord võivad tekkida frustratsioon või negatiivsed emotsioonid, eriti kui juhtub midagi ootamatut või ebaseaduslikku. Nad väljendasid huvi ja avatust uute kogemuste vastu ning on valmis aktsepteerima kultuuridevahelisi erinevusi.

Venemaalt pärit intervjueeritud kogesid teiste kultuuridega kokku puutudes ka enamasti positiivseid emotsioone, nagu uudishimu, rõõmu, põnevust ja sõbralikkust. Nad kirjeldasid erinevate kultuuridega kohtumist kui huvitavat ja emotsionaalselt rahuldust pakkuvat kogemust. Üks vastaja mainis ka võimalikku negatiivsete emotsioonide tekkimist, kui tekib arusaamatus või pettumus.

Mõlema maa noorte vastused näitasid avatust ja soovi õppida teisi kultuure tundma. Mõlemal juhul väljendasid osalejad huvi uute kogemuste vastu ja valmisolekut mitmekesisuse omaksvõtmiseks. Nad rõhutasid teiste kultuuridega kokkupuute positiivseid aspekte, kuigi tunnistavad, et keerulistes olukordades võivad tekkida ka negatiivsed emotsioonid. Sellistel juhtudel võib tegemist olla kultuurišokiga. Hofstede jt (2002) kirjeldavad kultuurišokki kui uue ja tundmatu kultuuriga kohanemise algfaasi. See hõlmab ootamatut sukeldumist ebamäärasesse seisundisse, kus inimene tunneb end ebakindlalt ühiskondlike ootuste ja teiste inimestega suhtlemise suhtes. See nähtus tekib tavaliselt siis, kui inimene on sunnitud kohanema sotsiaalse keskkonnaga, mis erineb oluliselt tema varasematest kogemustest.

Hofstede jt (2002) toovad välja mitmeid märke, mis viitavad sellele, et inimene kogeb kultuurišokki.

Selle algusfaasi iseloomustab harjumuspäraste käitumisharjumuste puudumine või talle varem teadaolevate kultuuritunnuste ümbermõtestamine. Selle tagajärjel võib muuta inimese tavapäraseid suhtlemisviise ümbritseva maailmaga. Väärtuskonflikt tekib siis, kui inimese väärtused ja ideaalid lähevad vastuollu uues kultuuriruumis domineerivate väärtustega. Samuti võib tema meeleolu halveneda, kuna ollakse rahulolematuid uute ootuste ja normidega, ning varem tõhusad sotsiaalsed oskused ei pruugi uues kultuurikeskkonnas enam toimida. Kultuurišokk võib põhjustada ka pidevat ebamugavustunnet, mis ei kao ja see raskendab kohanemist uue kultuurikeskkonnaga.

Teiste kultuuride tundmine on tähtsal kohal intervjueritute igapäevases elus.

Kõik eestimaalastest intervjueritud märkisid, et teadmised teistest kultuuridest mõjutavad nende igapäevaelu, eelkõige võimaldades neil seltskonnas vestlusi pidada ja süveneda sügavamalt teiste rahvaste kultuuritraditsioonidesse. Nad on valmis osalema teiste kultuuride pühade, näiteks Halloweeni tähistamisel, isegi kui need traditsioonid ei ole nende enda kultuurile omased. Seetõttu võib öelda, et Hofstede sibulamudeli järgi tulid siin välja sellised rituaalid nagu ameerika päritolu pühad.

Venemaalt pärit intervjueritud märkisid samuti, et teadmised teiste kultuuride kohta mõjutavad nende igapäevaelu, kuigi vähemal määral. Näiteks saavad nad kasutada neid teadmisi näiteks siis, kui nad räägivad inimestega teistest riikidest ja kultuuridest. Nad märkisid, et nad soovivad proovida teiste kultuuride roogasid, kuulata võõrast muusikat ja suhelda teistega kultuurilisest mitmekesisusest. Nad tõid näiteid, mis puudutavad näiteks Tiibeti võitee proovimist ja suhtlemist teistsuguste kultuuritraditsioonide teemadel. Üks vastaja ütles, et teiste kultuuride tundmine ei mõjuta tema igapäevaelu kuidagi. Hofstede sibulamudeli järgi räägiti intervjuudes järgmistest sümbolitest nagu muusika ja toidud.

Enamik vastustest näitab, et teadmised teistest kultuuridest mõjutavad uuringus osalejate igapäevaelu. Nad rõhutasid, et see mõju avaldub võimekuses rikastada oma elu uute kogemuste, erinevate inimestega suhtlemise ja erinevate kultuurikontekstide mõistmise kaudu.

Intervjuudes toodi välja arvukaid kultuurihuvi mõjutada võivaid sündmusi maailmas ja isiklikus elus.

Eesti pärit intervjueritute jaoks on maailmas toimuvate muutuste mõju teiste kultuuride vastu huvi tekkimisele ebaoluline. Siiski on teistest kultuuridest pärit sõprade leidmine

oluline tegur, mis võib nende huvi stimuleerida. Üks vastaja märkis, et huvi teiste kultuuride vastu võib tekkida selliste oluliste sündmuste puhul nagu sõja puhkemine või uute kultuuritoodete, näiteks muusikaliste etenduste lavastamine, raamatute ilmumine või filmide ekraniseerimine. Kõigi vastajate jaoks on kõige olulisemaks teguriks, et muutused isiklikus elus, näiteks uued sõprussuhted, võiks mõjutada huvi teiste kultuuride vastu.

Ka Venemaalt pärit intervjueeritute puhul on maailmas toimuvate muutuste mõju huvi suurenemisele teiste kultuuride vastu samuti väike. Nad märkisid, et mõned maailmas asetleidvad sündmused, nii positiivsed kui ka negatiivsed, võivad siiski mõnevõrra nende huvi mõjutada. Näiteks võib nende huvi äratada uute kultuuriväärtuste, näiteks kadunud linnade avastamine. Intervjueeritud olid üksmeelsed, et nende isiklikus elus võib nende jaoks kõige olulisemaks stiimuliks olla kohtumine kellegi teisest kultuurist pärit inimesega.

Intervjuudest selgus, et isiklikud sidemed ja maailmas toimuvate sündmuste iseloom võivad mõjutada nende huvi teiste kultuuride vastu. Kõige olulisemaks teguriks nimetasid kõik osalejad uute sõprade leidmist teistest kultuuridest.

(M 23): "Mul oli üks sõber Soomest. Me suhtlesime interneti teel ja ma ei saanud temast tegelikult aru, aga ma püüdsin temaga suhelda. Sel hetkel, jah, olin ma huvitatud nende kultuurist."

2.4.2. Huvi Lääneriikide kultuuri vastu

Teise uurimisküsimuse abil otsiti vastust, millised Lääne kultuuri aspektid avaldasid intervjueeritavatele kõige suuremat mõju ja tekitasid nendes huvi. Selle eesmärgiks oli välja selgitada konkreetsete elemendid, nagu muusika, filmid, toit, kombed, kunst ja muud aspektid, mis mõjutavad arusaamu ja hoiakuid lääne kultuuri suhtes.

Uuringus osalejad tõid esmalt välja erinevaid aspekte, mis neile oma kultuuri juures meeldivad.

Intervjuudes tõid Eestist pärit intervjueeritud välja mitu põhiaspekti, mida nad oma kultuuris eriti hindavad. Üheks oluliseks aspektiks on inimeste introvertsus, mis loob ühiskonnas erilise õhkkonna, kus nad saavad omaette olla. Samuti rõhutasid nad vene ja eesti keele mõistmise ja oma ideede jagamise tähtsust. Samuti võimaldab juurdepääs mõlema kultuuri kaudu sotsiaalvõrgustikele ja meediale näha maailma laiemalt ja saada teavet erinevatest allikatest. Vene ja eesti kultuuri segunemine, festivalid, keelte ilu, muusika ja eesti

rahvariided mängivad samuti olulist rolli oma kultuuri suhtes positiivse taju kujundamisel. Samuti tõsteti esile nelja aastaajaga ja hooajalisusega seotud üritusi. Hofstede sibulamudeli järgi võib tõsta esile järgmisi sümboleid nagu keel, muusika ja rahvariided. Hofstede sibulamudeli järgi tuvastati järgmised rituaalid nagu Eesti ja Venemaa üritused, festivalid, inimeste introvertsus. Kangelastena võib käsitleda nendes osalejaid.

Venemaalt pärit intervjueritud tõstsid esile kunsti, filmi ja kirjanduse rikkust ja mitmekesisust oma kultuuris. Nad rõhutasid kultuuri loominguulist rikkust ning sotsiaalse käitumise, ajaloo ja traditsioonide tähtsust. Kultuuri olulisteks omadusteks peetakse ka enesekindlust, huumorit, vastupidavust. Ka pühad mängivad olulist rolli positiivse suhtumise arendamisel oma kultuuri suhtes. Nendes etendatavad rituaalsed tegevused aitavad kaasa kogukonna ja ühtsustunde loomisele. Nad võimaldavad traditsioone edasi anda ja tugevdada inimeste vahelisi sidemeid. Ja loomulikult tekitavad nad uusi ühiselt läbielatud positiivseid emotsioone. Hofstede sibulamudeli järgi võib tõsta esile järgmised sümبولid nagu kunst, filmid, kirjandus ja huumor. Kangelasteks on aga nende peategelased. Rituaalidest võib tuua välja sotsiaalse käitumise, traditsioonid ja pühad.

Üldiselt hindasid Eesti ja Venemaa intervjueritud oma kultuuri kõrgelt. Nende eelistustes ei ole erinevusi. Mõlemad kogukonnad on uhked oma traditsioonide, keele ja kunsti üle.

Eestist pärit intervjueritud tõstsid esile mitmeid aspekte, mis neile Lääneriikide kultuuris eriti meeldivad. Nad hindasid ilusat arhitektuuri, vabadust, kõrget palka, mitmekesisist toidukultuuri, ökoloogiat, ressursside kättesaadavust elanikkonnale. Atraktiivne elustiil, festivalid, ajalugu ja kultuur köidavad neid tugevalt lääneriikide kultuuris. Teisalt väljendasid nad ka mõningaid negatiivseid arvamusi lääneriikide kultuuri kohta. Näiteks ei meeldinud neile kiirtoidu kultus ja selle toidu ebatervislik koostis, kõrge kuritegevuse määr mõnes riigis. Samuti ka liigse prügitootmise probleem mõnes riigis ja ka kohustusliku prügisorteerimise kultuuri eripärad. Hofstede sibulamudeli järgi tuvastati järgmised sümبولid nagu arhitektuur, kõrge palk, toit, ökoloogia ja festivalid.

Venemaalt pärit intervjueritud seevastu väärtustasid Lääne kultuuris inimeste avatust, motiveeritust, filosoofiat, ajalugu ja oma kultuuripärandi säilitamist. Nad nägid läänemaade kultuuride ainulaadsust ja huvitavust. Samas tõi nad välja ka mõned aspektid, mis neile ei meeldinud – inimeste liigne avatus võib mõnikord olla ebamugav ja samuti ka mõnede traditsioonide järgimine, mis nende arvates pigem raskendavad kui lihtsustavad tänapäeva

elu. Hofstede sibulamudeli järgi tuvastati järgmised väärtused nagu inimeste motiveeritus, filosoofia, konservatiivsus.

Mõlemad kultuurikogukonnad väljendasid nii positiivseid kui ka negatiivseid arvamusi lääne kultuuri kohta. Peamised hinnangud ei erinenud, kuid mõned aspektid, nagu suhtumine kiirtoitude kultuuri, liigne avatus või aegunuks peetavad traditsioonid, võivad osalejate seas põhjustada erinevaid reaktsioone.

(M 20): "Mulle meeldib lääneriikide kultuurides püüdlus millegi suure poole. Ma imetlen filosoofe, neid, kes mõtlesid maailma ülesehituse üle, neid, kes löid need filosoofilised suundumused, mida inimesed ikka veel uurivad ja arutavad. Mulle meeldib see kultuuripärand ja see, kuidas seda praegu Euroopas säilitatakse. Mulle meeldib, et see kultuur on progressiivne ja et see on maailma juhtiv kultuur."

Eestist pärit intervjueeritud töid välja mitmeid ühiseid tegureid, mis mängisid rolli nende valikul huvi Lääne kultuuri vastu. Üks intervjueeritu viitas oma reisidele Saksamaale ja Austriasse, mis suurendasid tugevalt nende huvi. Reisil üllatas teda Saksamaa suurepärase linnainfrastruktuur ja sakslaste täpsus. Teised intervjueeritud mainisid erinevaid kunstiliike, nagu filmid, multifilmid, koomiksid ja raamatud. Üks intervjueeritu mainis geograafia- ja saksa keele tunde koolis, mis olid tema silmaringi avardamise stiimuliks. Hofstede sibulamudeli järgi mainiti järgmisi sümboleid nagu Saksamaa linna infrastruktuur, filmid, multifilmid, koomiksid ja raamatud. Kangelasteks on aga nende peategelased.

Venemaalt pärit intervjueeritud nimetasid mitmeid võtmetegureid, mis on kujundanud nende huvi lääne kultuuri vastu. Üks intervjueeritu märkis Ameerika ja Euroopa kino ja muusika mõju alates lapsepõlvest. Teine intervjueeritu mainis linnakeskkonda, kus ta üles kasvas. Ta kasvas üles ja elas enne Eestisse kolimist Peterburis ja Peterhofis. Nende paikade arhitektuur, ajalugu ja kirjandus avaldasid olulist mõju Euroopa kultuuri vastu huvi tekkimisele. Intervjueeritud töid esile ka selliseid tegureid nagu võõrkeeled, filmid, multifilmid, Euroopas õppimine, muusika ja raamatud. Rõhutati, et võõrkeeled aitavad laiendada nende silmaringi. Filmid ja multifilmid annavad edasi lääneriikide atmosfääri ja väärtusi. Muusika pakub emotsionaalset elamust ja laseb kuulda keelt. Raamatud annavad ülevaate lääneriikide ideedest ja eluviisidest. Euroopas õppimine võib kõike seda praktiliselt demonstreerida. Kõik need elemendid aitavad kaasa Lääne riikide kultuuri vastu huvi tundma ja seda mõistma õppida. Hofstede sibulamudeli järgi võib intervjuudes tuua välja

sellised sümbolid nagu filmid, muusika, arhitektuur, kirjandus, multifilmid ja raamatud ning kangelasteks on nende tegelased.

Mõlemates kultuurikogukondades kujundasid Lääne kultuuri vastu huvi tekkimist erinevaid tegureid, nagu reisimine, keeleõpe, kultuuriliselt rikas keskkond ja meedia mõju. Ühistest kogemustest toodi esile filme, multifilme ja raamatuid.

Eestist pärit intervjueeritute eelistusi kujundas erinevate lääneriikide kultuuri atraktiivsus. Üks intervjueeritu rõhutas kultuuri ja distsipliini kõrget taset sakslaste igapäevaelus. Sakslaste avameelsus ja abivalmidus on omadusteks, mis talle väga meeldivad. Teine intervjueeritu rõhutas Norra kultuuri atraktiivsust, eriti köögi ja moe valdkonnas. Ka Itaalia on atraktiivne oma köögi poolest ja Ameerika Ühendriigid oma erilise mõju tõttu teistele kultuuridele kogu maailmas. Üks intervjueeritu ei piirdunud siiski üheainsa konkreetse Läänemaailma riigiga, mida ta peab eriti atraktiivseks. Hofstede sibulamudeli järgi tuvastati järgmised sümbolid nagu Norra toit ja mood. Hofstede sibulamudeli järgi tuvastati selline väärtus nagu inimeste distsipliin.

Ka Venemaalt pärit intervjueeritud jagasid arvamusi erinevate lääneriikide kultuuride atraktiivsuse kohta. Üks intervjueeritu märkis üldist huvi lääneriikide ja nende ajaloo, sealhulgas Itaalia kunstnike ja nende mõju kunsti, poliitika ja ajaloo vastu. Teised osalejad tõstsid esile Suurbritanniat, Prantsusmaad, Itaaliat ja Kreekat kui riike, mis sümboliseerivad kättesaamatuse, ilu ja suursuguse poole püüdlemist. Ameerika Ühendriike ja Kanadat tuuakse esile kui riike, mis määravad maailma jaoks suundumusi alates filmist ja arhitektuurist kuni väljapaistvate iseloomuomaduste ja kirjanduseni. Teised intervjueeritud tõstsid esile Itaaliat oma kulinaarsete traditsioonide ja traditsioonilise arhitektuuri, Rootsit puhtuse, arhitektuuri ja toredate inimeste tõttu ning Prantsusmaad oma arhitektuuri, toredate inimeste ja toidu poolest. Hofstede sibulamudeli alusel toodi välja järgmised sümbolid nagu kunst, poliitika, filmid, arhitektuur ja toit.

Eesti ja Venemaa intervjueeritud tõid esile Lääne kultuuri erinevaid aspekte, mida nad peavad atraktiivseteks. Ühtegi konkreetset riiki siinkohal ei nimetatud. Selles küsimuses mängivad suurt rolli isiklikud eelistused kultuurivalikutes.

Küsimusele, milline muusika, filmid ja toit on Lääne kultuurile iseloomulikud ja mis veel võiks Lääne kultuuri iseloomustada anti erinevaid vastuseid.

Eesti pärit intervjueeritud rõhutasid muusikastiilide mitmekesisust, sealhulgas *jazz*'i, *rock*'i ja *pop*'i. Samuti filmide žanre – *action*, komöödia, triller. Need filmižanrid sobivad laiale publikule ja on sageli kommertslikult edukad. Nad osutavad erinevatele muusikalistele ja filmimõjudele USAst. Toidu osas tõid nad välja kiirtoidu, kaloririkkad magustoidud, kaerahelbed, gaseeritud joogid, pagaritooted, makaronitooted, kastmed ja maitseained. Lisaks tõi üks osaleja välja inimeste avatuse, mis väljendub võimekuses end avalikult väljendada.

Venemaalt pärit intervjueeritud kirjeldasid muusikamaastikku kui kõige mitmekesisemat, mis peegeldab avatust maailmale. Filmid on ühe osaleja sõnul praegu raskesti eristatavad, kuna Aasia ja Euroopa filmid jäljendavad sageli Hollywoodi stiili. Toidu osas tõsteti esile Itaalia ja toitu ning Ameerika päritolu burgerit. Teine osaleja rõhutas klassikalise muusika aluseks olevaid mõjutusi. Kolmas intervjueeritu rõhutas muusika mitmekesisust popist ja räpist kuni rokini. Filmides tõi ta esile superkangelaste teemad. Lisaks märkis ta, et võrreldes Aasia riikidega on vanematekodust välja kolimise vanus kõrge ja perekondades on vähem range kasvatus.

Üldiselt võib öelda, et arusaamad Lääneriikidele iseloomulikest asjadest on puhul mõlemas kultuurikogukonnas samad.

2.4.3. Huvi Ida-Aasia maade kultuuride vastu

Kolmanda uurimisküsimusega püüti leida vastust küsimusele, kuidas mõjutavad Ida-Aasia kultuuri aspektid Vene ja Eesti päritolu intervjueeritavate huvisid ja arusaamu. Eesmärgiks oli välja selgitada, millele vastajad konkreetselt tähelepanu pööravad, milliseid kultuuri elemente nad peavad atraktiivseteks või ebahuvitavateks ning selgitada välja võimalikud erinevused nende arusaamades ja eelistustes. Ning samuti selgitada välja millistel hetkedel oma elus puutusid nad kokku Ida-Aasia kultuuridega.

Intervjueeritutel oli erinevaid kokkupuuteid Ida-Aasia kultuuridega.

Üks intervjueeritu Eestist märkis, et ta on proovinud vaadata Korea telesarju ja kuigi talle need ei meeldinud, tahaks ta siiski isiklikult sinna minna. Samas oli teistel Eesti pärit intervjueeritutel oli positiivsemaid kogemusi – näiteks jaapani toidu proovimine restoranides ja osalemine Tallinnas toimunud Aasia festivalidel ja tantsimine. Hofstede sibulamudel

kujutatud kultuurikihtidest toodi välja järgmised sümbolid nagu Lõuna-Korea telesarjad, toit ja rituaalsed kultuurifestivalid ning tantsud. Kangelasteks võib lugeda telesarjade tegelasi.

Ka Vene päritolu intervjueritutel olid erinevad kogemused. Üks neist proovis jaapani toitu, vaatas *anime*'d ja kuulas muusikat, rõhutades *anime*'i kui uute lugude allikat võrreldes filmiga. Teised vene intervjueritud väljendasid samuti positiivseid kogemusi, sealhulgas huvi muusika ja *anime* vastu. Hofstede sibulamudeli järgi tuvastati järgmised sümbolid nagu toit, *anime* ja muusika. Kangelaste hulka võivad kuuluda *anime* peategelased.

Üldine järeldus rõhutab mõlema rühma huvi ja positiivset suhtumist Ida-Aasia kultuuri. Mõlema kogukonna liikmed näitasid üles avatust ja huvi Jaapani ja Korea kultuuri elementide vastu.

Eesti intervjueritutele meeldisid Ida-Aasia riikide juures nende erinevad traditsioonid, näiteks Jaapani toidufestivalid. Aga ka traditsioonilised riided, näiteks kimonod, mis on ebatavalised ja atraktiivsed. Samuti toit – näiteks, sushi, ramen ja muud idamaised road. Tähtsal kohal on ka teiste inimeste austamine Jaapanis. Huvitav on traditsiooniline arhitektuur, nt budistlikud ja šintoistlikud templid. Põnevaks peeti keelt, mille kirjaviis ei ole nagu meie oma. Hofstede sibulamudeli järgi tuvastati järgmised sümbolid nagu festivalid, traditsioonilised riided, toit, arhitektuur ja kirjaviis.

Ebameeldivate aspektidena toodi välja töökultuur Jaapanis, kus töötatakse liiga palju ja range haridussüsteem Koreas. Seda on võimalik seostada Hofstede sibulamudeli rituaalidega.

Kõik Eesti uuritud pidasid eriti atraktiivseks Jaapanit ja kaks neist ka Lõuna-Koreat.

Venemaalt pärit intervjueritutele meeldis Ida-Aasia riikide omapära ja ainulaadsus, sest seal leiti olevat palju meeldivat – arhitektuur, traditsioonid, toit jne. Samuti meeldis neile loodus, selle puhtus, päikesepaiste, mäed ja rahu ning inimese koht looduses. Hofstede sibulamudeli järgi tuvastati järgmised sümbolid nagu arhitektuur, traditsioonid, toit ja loodus. Ka neile ei meeldi jaapanlaste töökultuur, kus töötatakse liiga palju. Seda ka on võimalik seostada Hofstede sibulamudeli rituaalidega. Kaks osalejat pidasid Jaapanit ja üks osaleja Hiinat eriti atraktiivseks maaks.

Üldiselt võib öelda, et nii Eestist kui ka Venemaalt pärit intervjueritud hindasid kõrgelt Ida-Aasia kultuuri erinevaid aspekte, näiteks traditsioone, toitu, arhitektuuri ja iga riigi eripära. Märgitigi küll mõningaid kriitilisi aspekte, mis on seotud ületöötamise kultuuriga töökohal

(intervjueeritavad hindavad töö- ja eraelu tasakaalu ning suhtuvad negatiivselt regulaarsesse ületöötamise töö), kuid üldiselt tajuti Ida-Aasia kultuuri positiivselt.

Intervjuudes toodi välja Ida-Aasia kultuurile iseloomulikku muusikat, filme ja toitu ja muid Ida-Aasia kultuuri iseloomustavaid tegureid. Kõik Eesti intervjueeritud tõstsid esile kõige populaarsemat muusikat – *K-pop*'i. Filmidest mainiti Jaapani *anime*'t ja Korea draamasid. Toidust sushit, ramenit, riisi ja vürtsikat toitu.

Kõik intervjueeritud Venemaalt tõid esile kõige populaarsema muusika *K-pop*'i. Filmidest aga Jaapani *anime* ja Korea draamad. Toidust sushi, kalatoidud, *kimchi*, *bento* (toidukarbid), teravad vürtsid ja kastmed, tofutoidud. Üks intervjueeritu tõstis esile unikaalseid Jaapani masinaid ja autosid.

Üldiselt võib öelda, et kõigil osalejatel on sama ettekujutus Ida-Aasiast pärit eripärasest muusikast, filmidest ja toidust. Kõik intervjueeritavad on teadlikud *K-pop*'i muusika, Jaapani *anime* ja Lõuna-Korea draamade praegusest populaarsusest. Samuti on enamiku osalejate jaoks Ida-Aasia iseloomulikuks toiduks sushi.

Intervjueeritute huvi Ida-Aasia riikide kultuuri vastu tekitasid erinevad tegurid.

Eestist pärit intervjueeritu otsis *YouTube*'i videosisust teabeallikaid Ida-Aasia kultuuri kohta. Teised intervjueeritud tõid esile *anime*'d ja *manga*'d kui põhitegureid, mis tõmbasid neid Aasia kultuuri maailma poole. Üks intervjueeritu väljendas ka oma armastust Aasia arhitektuuri vastu (traditsiooniliste Jaapani majade ja templite vastu). Hofstede sibulamudeli järgi tuvastati järgmised sümbolid nagu videod, *anime*, *manga* ja Jaapani arhitektuur.

Üks intervjueeritu Venemaalt märkis, et teda ümbritsev keskkond on tekitanud huvi Aasia kultuuri vastu ja ka ta ise on uudishimulik inimene. Tema huvi Aasia kultuuri vastu tugevdab *YouTube*'i sisu vaatamine, mis avab, kuidas inimesed seal elavad ja reisivad. Teine märkis, et tema huvi Ida-Aasia kultuuri vastu tekkis järk-järgult, iseenesest alates teismelise east ja ta ei mäleta ühtegi konkreetset juhtumit. Kolmas väljendas soovi külastada Ida-Aasia riike ja ta tunnistas, et ka tema huvi sai alguse internetist videote vaatamisest, kus ta avastas uusi asju. Hofstede sibulamudeli järgi tekitasid huvi sellised sümbolid nagu videod.

Paljud intervjueeritud nii Venemaalt kui ka Eestist olid mõjutatud sotsiaalmeediast – nimelt *YouTube*'i reisivideotest. Ka sellised kunstivormid, nagu *anime* ja *manga*, mängisid samuti olulist rolli Jaapani vastu huvi tundmises. Samuti võib rõhutada, et inimese iseloom, nimelt tema uudishimu ja avatus midagi uut õppida, mängib ka olulist rolli.

(N 22): “Eialgu oli mul huvi Jaapani vastu ja selles mängis suurt rolli anime, millega ma tutvusin 12-aastaselt. Aja jooksul hakkas mind huvitama mitte ainult anime, vaid ka Jaapani kultuur üldiselt. Sain aru, et see riik meeldib mulle väga. Nende arhitektuur, inimesed, riietus ja toit. Kui sain vanemaks, sain aru, et on olemas Korea telesarjad ja hakkasin neid vaatama. Sain aru, et mulle meeldib ja huvitab mind ka Lõuna-Korea kultuur.”

2.5. Järeldused

Töös püstitatud kolmele uurimisküsimusele antud vastuste põhjal saab autor teha teatud järeldusi intervjueritud Venemaa ja Eesti noorte huvi kohta läänemaailma ja idamaade erinevate kultuuride vastu. Hofstede mudelis kujutatud sümbolite, rituaalide, kangelaste ja väärtuste vahele on raske selget piiri tõmmata. Ühelt poolt sümboliseerivad näiteks pärimuskultuuri festivalidel esitatavad rahvatantsud analüüsitava maa kultuuri kuid teisalt on ka tegemist rituaalse tegevusega. Samuti kui on mainitud *anime*'d kuid selle tegelasi pole välja toodud on raske tegelasi nimetada.

2.5.1. Huvi eri maade kultuuride vastu tekitavad tegurid

Esimese uurimisküsimusega otsiti vastust küsimusele, millised tegurid võivad tekitada huvi teiste kultuuride vastu. Teemadering hõlmas erinevaid aspekte, nagu kultuuride mõistmine, keskkonna, sündmuste ja meedia mõju, samuti reisimise ja oma kogemuste mõju kultuurilise mitmekesisuse tajumisele ja mõistmisele.

Mõlemalt maalt pärit intervjueritud noored rõhutasid sotsiaalse käitumise ja väärtuste olulisust. Eesti noored defineerisid end peamiselt eestlastena või eestivenelastena, samas kui Venemaa noored identifitseerisid end tugevasti vene kultuuriga, tuues välja erinevusi ja sarnasusi Lääne ja Ida kultuurides. Mõlemad rühmad tõid välja stereotüüpe teiste riikide kohta, nagu eestlaste aeglus või venelaste sümpaatia balalaikade ja läkiläki mütside vastu. Mõlema rühma hulgas mainiti mitmeid riike, kuid üldiselt olid populaarsemad USA, Jaapan, Lõuna-Korea, Hiina ja Itaalia. Eesti noored nägid erinevusi peamiselt mentaliteedis, toidus ja rahvarõivastes, samas kui Vene noored tõid esile sarnasusi väärtustes ja erinevusi suhtumises loodusesse. Mõlemad rühmad märkisid filmide, kirjanduse ja reisikogemuste olulisust teiste kultuuride vastu huvi tekitamisel. Eesti noored ei näinud sotsiaalse keskkonna suurt mõju oma kultuurihuvi kujundamisel, samas kui Vene noored tõid välja vanemate,

sõprade ja kooli olulisuse. Enamik vastanutest ei leidnud, et muusika mõjutaks nende arusaama teistest kultuuridest, kuigi üksikud tõid välja *K-pop*'i mõju huvi tekkimisel Lõuna-Korea vastu. Nii Eesti kui ka Venemaa noored usuvad, et sotsiaalmeedia mõjutab nende arusaama teiste riikide kultuuridest. Mõlema maa noored rõhutavad sotsiaalmeedia positiivset mõju, nagu võimalus õppida teiste riikide kultuuri tundma. Venemaa vastajad väljendasid ka muret selle tegelikkust moonutava potentsiaali pärast. Üldiselt ei mõjuta maailmas toimuvad sündmused noorte hinnanguil nende arusaama teiste riikide kultuuridest kuigi oluliselt. Eestist pärit vastajad mainisid vähest mõju, samas kui Venemaalt pärit vastajad väidavad, et see mõju on minimaalne, välja arvatud äärmuslikel juhtudel, nagu sõda. Kuigi lemmikriikide eelistused on mõnevõrra varieeruvad, eelistavad nii Eesti kui ka Venemaa noored kõige rohkem külastada USA-d ja Jaapanit. Eelistused põhinevad peamiselt kultuurilistel erinevustel ja isiklikel huvidel. Mõlema rühma intervjuueeritud usuvad, et teiste riikide külastamine võib mõjutada ka nende arusaama oma maal domineerivast kultuurist. Reisimine võimaldab neil näha oma kultuuri teisest vaatenurgast ning võib kaasa aidata sügavamale mõistmisele ja väärtustamisele. Mõlematesse rühmadesse kuuluvad intervjuueeritud kogevad teiste kultuuridega kokkupuutel peamiselt positiivseid emotsioone, kuid võivad ka kogeda negatiivseid emotsioone, eriti ootamatutes või ebameeldivates olukordades. Üldiselt väljendavad nad huvi ja avatust uute kogemuste vastu. Isiklikud suhted, eriti uute sõprade leidmine teistest kultuuridest, on peamiseks teguriks, mis stimuleerib nende huvi. Venemaalt pärit intervjuueeritud arvasid, et nende huvi erinevate kultuuride vastu on suuresti kujundanud ümbritsev sotsiaalne ringkond. Selles mängisid olulist rolli vanemad, rääkides riikidest ja nende kultuurist, mis ergutas laste huvi. Ka sõbrad aitasid kaasa, jagades teavet erinevate riikide kohta.

Vastavalt Hofstede (2001) kultuurimudelile võib intervjuudes räägitu põhjal tuua välja erinevaid kultuuri elemente. Mõlemad intervjuueeritavate rühmad, nii Eestist kui ka Venemaalt, nimetasid kultuuri esindavaid sümboleid, nagu arhitektuur, keel, muusika, köök ja festivalid. See näitab, et mõlemast kultuuriruumist pärit inimesed seostavad kultuurilisi kogemusi teatud visuaalsete ja heliliste elementidega. Näiteks Eesti vastajate jaoks olid rõivad ja muusika sageli olulised elemendid, samas kui Venemaa vastajad rõhutasid sageli arhitektuuri ja keelt.

Peaaegu ükski kahe rühma intervjuueeritustest ei nimetanud intervjuudes otsesõnu ühtegi kangelat, kuid nendeks võib lugeda filmides kujutatud karakterid ja neid kehastanud näitlejad nagu ka kirjandusteoste peaosalistes ja neid loonud kirjanikud.

Seevastu rituaalseid tegevusi mainiti märksa sagedamini. Mõlemate maade intervjueeritud nimetasid sarnaseid rituaale, nagu näiteks pühad. See viitab sellele, et vaatamata kultuurilistele erinevustele on mõlemad rühmad teatud tavade ja sündmuste osas sarnased. Näiteks jaanipäev oli eesti vastajate jaoks oluline mainimine, samas kui vene vastajad mainisid käitumiskultuuri ühiskonnas.

Venemaa vastajad tõid rohkem välja ühiseid väärtusi ja inimeste ambitsioonikust, samas kui Eesti vastajate jaoks olid olulisemad teistsugused eesmärgid, nagu viisakus ja austus vanemate vastu.

Intervjuudes mainisid osalejad, et esimene riik, kuhu nad tahaksid sõita, on USA või Jaapan.

2.5.2. Huvi Lääneriikide kultuuri vastu

Teise uurimisküsimuse abil otsiti vastust, millised Lääne kultuuri aspektid avaldasid intervjueeritavatele kõige suuremat mõju ja huvi.

Eesti noored hindavad Lääne kultuuris introvertsust, keeleoskust, festivalide tähtsust ja kultuuride segunemist. Venemaa noored väärtustavad Lääne kultuuris kunsti, filmi, kirjandust ja pühade olulisust. Nii Eesti kui ka Venemaa noored hindavad lääneriikide kultuuri, kuigi võivad erinevalt suhtuda kiirtoidu kultusesse või traditsioonidesse. Huvi Lääne kultuuri vastu on mõjutatud reisimisest, keeleõppest ja kultuuriliselt rikkast keskkonnast. Mõlemad kogukonnad jagavad huvi filmide, multifilmide ja raamatute vastu. Mõlemad kogukonnad väljendavad erinevaid eelistusi Lääne kultuuri osas, nagu sakslaste distsipliin või Itaalia toit. Eesti ja Venemaa noored kirjeldavad Lääne kultuuri muusikastiile, filmižanre ja toite sarnaselt, näidates mitmekesisust ja populaarsust.

Mõlemate kultuurikogukondade liikmed väljendasid nii positiivseid kui ka negatiivseid arvamusi lääne kultuuri kohta. Peamised hinnangud ei erine, kuid mõned aspektid, nagu suhtumine kiirtoitude kultuuri, liigne avatus või aegunuks peetavad traditsioonid, võivad osalejate seas põhjustada erinevaid reaktsioone.

Eestist pärit noored tõid esile mitmeid sümboleid, sealhulgas keelt, kunsti ja rahvarõivaid. Venemaalt pärit noorte poolt olid esile toodud peamiste sümboolite hulgas kunst, kino ja kirjandus. Üldiselt olid hinnangud sarnased.

Kangelastest tõid Eesti noored esile saksa kultuuri esindajaid keda iseloomustab täpsus ja distsipliin. See võib olla seotud väärtustega, mida need tegelased kehastavad. Samuti tõsteti esile superkangelased - filmide ja koomiksiste peategelased.

Rituaalide hulgas toodi Eestist pärit noorte seas välja inimeste introvertsust ja festivalide tähtsust. Traditsioonide järgimine ja festivalide tähtsus oli oluline ka Venemaa vastajate jaoks. Need rituaalid edendavad ühtsust ja kultuuri säilitamist ning tugevdavad sidet mineviku ja traditsioonidega.

Eestlased väärtustavad oma kultuuritraditsioone ja vabadust. Venemaa vastajad hindavad avatust, inimeste ambitsioonikust ja ajaloo tähtsust.

2.5.3. Huvi Ida-Aasia maade kultuuride vastu

Kolmanda uurimisküsimusega otsiti vastust küsimusele, kuidas mõjutavad Ida-Aasia kultuuri aspektid Vene ja Eesti päritolu intervjueeritavate huvisid ja arusaamu.

Nii Eesti kui ka Venemaa intervjueeritutel oli mitmekesine kokkupuude Ida-Aasia kultuuriga, kuid nende lähemad kogemused erinesid. Mõlemates rühmades väljendati huvi ja positiivset suhtumist Ida-Aasia kultuuri elementidesse, nagu toit, traditsioonid ja muusika. Mõlemad rühmad jagasid sarnaseid arusaamu Ida-Aasia kultuuri muusikast, filmidest ja toidust. Näiteks olid *K-pop* muusika, Jaapani *anime* ja Korea draamad tuntud ja atraktiivsed mõlemale rühmale. Eesti intervjueeritud tundsid huvi Ida-Aasia kultuuri vastu peamiselt *YouTube*'i videote, *anime* ja *manga* kaudu, samas kui Venemaa intervjueeritute huvi oli kujunenud rohkem ümbritsevas keskkonnas ja sotsiaalmeedias mõjul. Sotsiaalmeediast, eriti *YouTube*'i reisivideodest olid mõjutatud siiski mõlemad rühmad, ning nende huvi Ida-Aasia kultuuri vastu oli seotud ka nende uudishimu ja avatusega uute kogemuste suhtes.

Sümbolitest toodi välja toit, festivalid, traditsiooniline riietus, arhitektuur ja keel mis olid mõlemas rühmas olulisteks sümboliteks. Need sümbolid peegeldavad Ida-Aasia kultuuride eripära ja atraktiivsust. Eestimaalased märkisid eelkõige Jaapani toidufestivale ja traditsioonilist arhitektuuri, samas kui venemaalased olid eriti huvitatud loodusest, arhitektuurist ja toidust.

Võib rõhutada, et mõlema rühma puhul olid mõlema rühma kangelasteks *K-pop*'i artistid, *anime*-kangelased ja Korea draamategelased. Need kangelased suurendasid mõnede vastajate huvi Ida-Aasia vastu.

Rituaalsusega seotud tegevustest olid töökultuur ja haridussüsteem mõlema rühma noorte jaoks peamised kriitikaobjektid, eriti seoses Jaapani ja Lõuna-Korea kontekstis. See peegeldab erinevusi töökultuuris ja haridussüsteemis, mis võivad mõjutada üldist suhtumist nendes kultuuridesse.

Venemaa noored tõid välja järgmised Ida-Aasia atraktiivsed väärtused – inimlikud ambitsioonid, filosoofia ja kultuuripärandi säilitamise. Eesti noored tõid aga esile inimeste distsiplineerituse.

Noorte vastused Eestist ja Venemaalt kajastavad nende erinevaid kultuurilisi taustu ja kogemusi ning näitavad, kuidas erinevad tegurid võivad mõjutada nende huvi ja arusaamu erinevate kultuuride vastu. Kuna kõik intervjuueeritud olid venekeelsed noored, siis oleks eestikeelsete noorte eelistute väljaselgitamiseks vaja eraldi uuringut.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö teema on "Huvi erinevate maailmakultuuride vastu Eesti ja Venemaa noorte seas". Uurimistöö eesmärgiks oli selgitada välja ja tuvastada erinevused ja sarnasused Eesti ja Venemaa noorte huvide vahel erinevate läänemaade ja Ida-Aasia kultuuride vastu.

Bakalaureusetöö teoreetilises osas andis autor ülevaate, mis on kultuur, milliste parameetrite alusel saab seda võrrelda, võrdles mõningaid riike väärtuste poolest ning andis lühiülevaate mõnede riikide kultuuridest.

Bakalaureusetöö empiirilises osas tutvustas ta meetodikat ja valimit, intervjuu- ja sellega kogutud andmete analüüsimeetodeid, analüüsis intervjuude käigus kogutud andmeid ning esitas tulemused ja tõi välja järeldused. Andmete kogumiseks kasutas autor kvalitatiivset poolstruktureeritud intervjuu meetodit ning tulemusi intervjuust saadud analüüsis temaatilise analüüsi kaudu. Intervjueeritavad olid kaks neitut ja üks noormees Eestist ning kaks noormeest ja üks neiu Venemaalt, vanuses 20-23 aastat.

Autor leidis töös vastused kolmele uurimisküsimusele.

Esimese uurimisküsimusega leiti vastused küsimusele, millised tegurid võivad olla huvipakkuvad teistes kultuurides.

Teise uurimisküsimuse abil uuriti, millised Lääne kultuuri aspektid avaldasid intervjueeritavatele kõige suuremat mõju ja huvi.

Kolmanda uurimisküsimusega otsiti vastust küsimusele, kuidas mõjutavad Ida-Aasia kultuuri aspektid Vene ja Eesti pärit intervjueeritavate huvisid ja arusaamu.

Võib märkida, kuidas reisimine või keeleõpe võivad panna noored avastama uusi kultuurilisi aspekte ning suurendada nende huvi ja mõistmist teiste rahvaste vastu. Lisaks näeme kuidas sotsiaalmeedia ja isiklikud suhted mõjutavad noorte arusaamu ja huvi kultuuride mitmekesisuse vastu. Noored näitavad üles huvi nii Lääne- kui ka Ida-Aasia kultuuride erinevate aspektide vastu. Näiteks võime näha, kuidas noored jagavad huvi Jaapani kultuuri, sealhulgas *anime*, sushi ja traditsiooniliste festivalide vastu. Samuti avaldavad noored huvi Lääne kultuuri vastu, näiteks filmide, muusika ja toidu kaudu. Võib märkida, kuidas Eesti noored rõhutavad oma vastustes sageli pärimuskultuuri, traditsioonide ja festivalide tähtsust, samal ajal kui Vene noored keskenduvad rohkem kunstile, filmile ja kirjandusele. Eesti noored hindavad Lääne kultuuri introvertsust, keeleoskust ja festivalide tähtsust, samas kui

Venemaa noored rõhutavad Lääne kunsti, kino ja festivalide tähtsust. Ida-Aasia kultuuride vastu huvi tundes on mõjutab Eesti noori rohkem Jaapani *anime* ja Korea popmuusika populaarsus sotsiaalmeedias, samas kui Venemaa noored on rohkem mõjutatud keskkonnast ja sellistest sotsiaalmeediaplatformidest nagu *YouTube*.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et uurimistulemuste põhjal on ilmne, et nii Venemaa kui ka Eesti noored on avatud erinevate kultuuride avastamisele ja mõistmisele. Näeme, et noored tunnevad huvi erinevate kultuuritraditsioonide, toidu, muusika ja keele vastu ning nad on valmis avastama uusi kogemusi ja teadmisi. Pole üllatav, et paljud intervjuueeritute huvid kattusid, sest mõlema maa uuringus osalejate eelistused on kujunenud venekeelses kultuurikeskkonnas.

Autor leiab, et bakalaureusetöös püstitatud eesmärk on saavutatud ja uurimisküsimustele vastuseid leitud.

SUMMARY

The topic of this thesis is "Interest in different world cultures among Estonian and Russian youth". The aim of the research was to identify the differences and similarities between the interests of Estonian and Russian young people in different Western and East Asian cultures.

In the theoretical part of the thesis, the author gave an overview of what culture is, what parameters can be used to compare it, compared some countries in terms of values and gave a brief overview of the cultures of some countries.

In the empirical part of the thesis, he presented the methodology and sample, the methods of analysis of the interviews and the data collected, analysed the data collected during the interviews, and presented the results and conclusions. The author used a qualitative semi-structured interview method to collect data and analysed the interview results through thematic analysis. The interviewees were two women and one young man from Estonia and two young men and one young woman from Russia, aged 20-23 years.

The author found answers to three research questions.

The first research question sought answers to the question of what factors might be of interest in other cultures.

The second research question explored which aspects of Western culture had the greatest impact and interest for the interviewees.

The third research question sought answers to the question of how aspects of East Asian culture influence the interests and perceptions of interviewees from Russia and Estonia.

It can be noted how travelling or language learning can lead young people to discover new cultural aspects and increase their interest and understanding of other nations. In addition, we can see how social media and personal relationships influence young people's perceptions and interest in cultural diversity. Young people show interest in different aspects of both West and East Asian cultures. For example, we can see how young people share an interest in Japanese culture, including anime, sushi and traditional festivals. Young people also show an interest in Western culture, for example through films, music and food. It can be noted how Estonian young people often emphasise the importance of heritage culture, traditions and festivals in their responses, while Russian young people focus more on art, film and literature. Estonian young people value the introversion of Western culture, language skills and the importance of festivals, while Russian young people emphasise the importance of

Western art, cinema and festivals. In terms of interest in East Asian cultures, Estonian youth are more influenced by the popularity of Japanese anime and Korean pop music on social media, while Russian youth are more influenced by the environment and social media platforms such as YouTube.

In conclusion, the results of the research show that both Russian and Estonian young people are open to discovering and understanding different cultures. We can see that young people are interested in different cultural traditions, food, music and language, and are ready to explore new experiences and knowledge. It is not surprising that many of the interests of the interviewees overlapped, as the preferences of the survey participants from both countries have been shaped in a Russian-speaking cultural environment.

The author considers that the aim of the thesis has been achieved and the research questions have been answered.

KIRJANDUS

Andrighetto G., Szekely A., Guido A., Gelfand M., Abernathy J., Arikan G., Aycan Z., Bankar S., Barrera D., Basnight-Brown D., Belaus A., Berezina E., Blumen S., Boski P., Bui H.T.T., Cárdenas J.C., Čekrlja Đ., de Barra M., de Zoysa P., Dorrough A., Engelmann J.B, Euh H., Fiedler S, Foster-Gimbel O., Freitas G., Fülöp M., Gardarsdottir R.B., Gill C.M.H.D., Glöckner A., Graf S., Grigoryan A., Growiec K., Hashimoto H., Hoptthrow T., Hřebíčková M., Imada H., Kamijo Y., Kapoor H., Kashima Y., Khachatryan N., Kharchenko N., León D., Leslie L.M., Li Y., Liik K., Liuzza M.T., Maitner A.T., Mamidi P., McArdle M., Medhioub I., Teixeira M.L.M., Mentser S., Morales F., Narayanan J., Nitta K., Nussinson R., Onyedire N.G., Onyishi I.E., Osin E., Özden S., Panagiotopoulou P., Pereverziev O., Perez-Floriano L.R., Pirttilä-Backman A.-M., Pogosyan M., Raver J., Reyna C., Rodrigues R.B., Romanò S., Romero P.P., Sakki I., Sánchez A., Sherbaji S, Simpson B., Spadoni L., Stamkou E., Travaglino G.A., Van Lange P.A.M., Winata F.F., Zein R.A., Zhang Q.P., Eriksson K. (2024). Changes in social norms during the early stages of the COVID-19 pandemic across 43 countries. *Nature Communications*, 15(1):1436. <https://doi.org/10.1038/s41467-024-44999-5>, (vaadanud 01.04.2024)

Basáñez, M. (2016), *A world of three cultures: honor, achievement and joy*. New York: Oxford University Press.

Hofstede, G. (2001), *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations*. 2nd ed. Sage, Thousand Oaks, CA.

Hofstede, G. J., Hofstede, G., Pedersen, P.B. (2002), *Kultuuri uurides : ülesanded, näited, sünteetilised kultuurid*. Tartumaa: Väike Vanker.

Hofstede-insights (16.10. 2023). *Country Comparison Tool*.

<https://www.hofstede-insights.com/country-comparison-tool> , (vaadanud 21.04.2024)

Kalmus, V., Masso, A. , Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyyis/>, (vaadanud 28.01.2024)

Kashima, Y. (2019). What Is Culture For? – Matsumoto, D., Hyisung C. H. (toim). *The Handbook of Culture and Psychology*. New York: Oxford University Press, 123–160.

Lepik, K. , Harro-Loit, H. , Kello, K., Linno, M., Selg, M., Strömpl, J. (2014). Intervjuu. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://samm.ut.ee/intervjuu>, (vaadanud 28.01.2024)

Lewis, R.D. (2018), *When cultures collide: Leading across cultures*. Nicholas Brealey Publishing, London, Boston.

OpenAI. (2022). ChatGPT (20. aprilli versioon) [suur keelemudel]. <https://chat.openai.com/>, (vaadanud 20.04.2024)

Pajupuu, H. (2001), *Kuidas Kohaneda Võõras Kultuuris?*. TEA Kirjastus, Tallinn.

Rootamm-Valter, J.; Herm, A. (2021). *Ida-Virumaa elanike sisserände suunad ja seda mõjutavad tegurid*. Uuringu „Ida-Virumaa elanike rännet mõjutavad tegurid ja kohalike omavalitsuste võimalused selle reguleerimiseks" lõppraport. 1–31. <https://ivol.ee/documents/9867329/32040780/IV+rändeuuring+kvalitatiiv+Lõppraport+fin.pdf>, (vaadanud 10.02.2024)

Rämmer, A. (2024). Tänapäevaste noorte väärtuste juured on ühiskonnas toimivas. *Mihus*, 41. <https://mihus.mitteformaalne.ee/tanaste-noorte-vaartuste-juured-on-uhiskonnas-toimivas/>, (vaadanud 20.03.2024)

Rämmer, A. (2019, 5. juuli). Väärtustes peegelduvad ühiskonna kogemused. *Sirp*, 26, <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/vaartustes-pegelduvad-uhiskonna-kogemused/>, (vaadanud 20.03.2024)

Teperik, D., Senkiv, G. (2020). *Profile of Russian-Speaking Young People in Estonia, 2012–2019*. Tallinn: Riigikaitse ja julgeoleku teadmiskeskus. https://www.academia.edu/44086467/Profile_of_Russian_Speaking_Young_People_in_Estonia_2012_2019?email_work_card=title, (vaadanud 10.04.2024)

LISA

Lisa 1. Intervjuukava

Intervjuuga kogutakse andmeid Tartu Ülikooli Narva kolledži noorsootöö üliõpilase Ilja Anikin bakalaureusetöö jaoks. Intervjuude käigus uuritakse noorte arvamusi nende huvi kohta maailma kultuuride vastu. Andmete analüüsil lähtutakse uuringute eetikakoodeksis intervjuudele kehtestatud anonüümsuse ja konfidentsiaalsuse nõuetest ehk siis vastuste analüüsil ei seostata neid vastaja isikuga. Kui intervjuueeritav on nõus, siis intervjuu salvestatakse, kuid see kustutatakse pärast andmete analüüsi ning peale intervjuueerija ja töö autori seda ei näe. Kui intervjuueeritav keeldub intervjuud salvestamisest, siis tehakse intervjuueeritava arvamuste üleskirjutamiseks kirjalikke märkmed.

0. Mis on teie arvates kultuur? Millega see seostub?

- Kas teisest kultuuriruumist pärit inimesed erinevad millegi poolest meil elavatest inimestest?
- Mis meeldib teile enda kultuuri juures kõige rohkem?
- Kas teate mõnda stereotüüpi teistest kultuuridest pärit inimeste kohta?

1. Milliste maade kultuurid meeldivad teile kõige rohkem? Palun selgitage miks?

2. Euroopa ja USA kultuuri kohta:

- Mis teile meeldib või ei meeldi Lääneriikide (Euroopa maade ja Põhja-Ameerika) kultuuris? Miks?
- Millised tegurid mängisid rolli teie valikul, et teid huvitab Lääne kultuur?
- Kas teie arvates on mõne Lääneriigi kultuur eriliselt sümpaatne? Kui jah, siis millise? Palun selgitage lähemalt mis teile selle maa kultuuri juures meeldib (või ei meeldi).
- Milline muusika, filmid ja toidud on iseloomulikud selle maa kultuurile? Millised kogu Lääne kultuurile? Mis veel võiks Lääne kultuuri iseloomustada?

3. Ida-Aasia kultuuri kohta:

- Kas teil on olnud kokkupuuteid Ida-Aasia maade (Jaapani, Hiina ja Lõuna-Korea) kultuuriga? Näiteks olete kuulnud selle maa muusikat, vaadanud filme, proovinud rahvustoite, ostnud kaupu või puutunud sellega mingil muul moel kokku.

- Mis teile meeldib või ei meeldi nende maade kultuuris? Kas mõne(de) Ida-Aasia maa(de) kultuur on teie jaoks eriti atraktiivne ja huvitav? Kui jah, siis millis(t)e? Palun selgitage lähemalt mis teile selle maa/nende maade kultuuri juures meeldib (või ei meeldi).

- Milline muusika, filmid ja toidud on iseloomulikud Ida-Aasia kultuuri(de)le? Mis veel võiks neid iseloomustada?

- Millised tegurid mängisid rolli teie huvi tekkimisel selle maa/nende maade kultuuri vastu?

4. Millised on teie arvates peamised sarnasused ja erinevused Ida-Aasia maade kultuuri ning Lääneriikide kultuuri vahel?

5. Millised kultuurisündmused või kultuurilised kogemused teie elus on kõige enam mõjutanud teie huvi teiste maade vastu?

6. Kas on mõni konkreetne hetk või sündmus, mis on olnud määrava tähtsusega teie huvi kujundamisel teiste maade kultuuride vastu?

7. Kas tunnete, et teie keskkond (sõbrad, perekond, kool) on mõjutanud teie huvi erinevate kultuuride vastu? Kui jah, siis millisel viisil?

8. Kas mõned filmid mõjutavad teie huvi teiste maade kultuuride vastu? Kui jah, siis millised konkreetselt?

9. Kuidas mõjutab muusika teie nägemust erinevate riikide kultuuridest?

10. Kuidas kujundab sotsiaalmeedia teie nägemust teiste maade kultuuridest?

11. Kuidas mõjutavad teie arvates maailmas asetleidvad sündmused teie nägemust teiste maade kultuuridest?

12. Kui teil oleks võimalus reisida ükskõik millisesse riiki, kuhu te lähete kõigepealt ja miks?

13. Kas te arvate, et teiste riikide külastamine võib muuta teie nägemust oma kultuurist? Kui jah, siis mille poolest konkreetselt?

14. Milliseid emotsioone kogete teiste riikide kultuuridega kokupuutumisel?

15. Kas teadmised teistest kultuuridest mõjutavad teie igapäevaelu?

16. Millised muutused maailmas või teie isiklikus elus võivad mõjutada teie huvi teiste maade kultuuride vastu?